

Handschriftliche Studien zu Galen / von Georgius Heimrich.

Contributors

Galen.
Helmreich, Georg, 1849-1921.

Publication/Creation

Ansbach : C. Brügel & Sohn, 1910.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/cgs9t98d>

License and attribution

Conditions of use: it is possible this item is protected by copyright and/or related rights. You are free to use this item in any way that is permitted by the copyright and related rights legislation that applies to your use. For other uses you need to obtain permission from the rights-holder(s).

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

Handschriftliche Studien

zu

Galen

von

G. Helmreich
Gymnasialrektor.

PROGRAMM

des

K. humanistischen Gymnasiums

in

Ansbach

für das Schuljahr 1909/10.

Ansbach

Druck von C. Brügel & Sohn
1910.

not
- 50

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Galien

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

I.

Bruchstücke

eines Kommentars zu Galens Schriften *Περὶ στοιχείων*,
Περὶ κράσεων und *Περὶ φυσικῶν δυνάμεων*.

Der Codex der Pariser Nationalbibliothek Supplément grec 634 enthält auf Fol. 19^a bis 26^b unter dem Titel *Προλεγόμενα εἰς τὸ τοῦ Γαληνοῦ Περὶ στοιχείων* eine orientierende Einleitung zu dieser Schrift und daran anschliessend eine Reihe von Erklärungen zu einzelnen Stellen aus Galens Werken *Περὶ στοιχείων*, *Περὶ κράσεων* und *Περὶ φυσικῶν δυνάμεων*.

Der Inhalt ist nicht bedeutend. Was der Verfasser bietet, hat er zum Teil wörtlich aus anderen Schriften Galens entlehnt. Darunter befinden sich auch zwei Bruchstücke aus dem jetzt verlorenen Werk Galens *Περὶ τῶν ἐαντιῶ δοκούντων*. Das eine (§ 81) stimmt mit dem bereits im Philologus 52 S. 433 von mir veröffentlichten überein, das andere (§ 57) ist neu. Ausser mit Galen und Hippokrates zeigt der Verfasser Bekanntschaft mit Plato und Aristoteles und den Kommentatoren des letzteren.

Über die Entstehungszeit des Kommentars lässt sich nichts Bestimmtes ermitteln. Da Alexander (wohl A. von Aphrodisias, der Exeget genannt, c. 211 n. Chr.), Porphyrius (gest. um 304 n. Chr.) und Philoponus (um 550 n. Chr.) zitiert werden, ist er wohl erst in spätgriechischer Zeit verfasst. Dazu stimmt der Gebrauch von *εἰς* statt *ἐν*, die wiederholt vorkommende Verbindung von *εἰ* mit dem Konjunktiv und die Verwendung einzelner in der klassischen Zeit ungebräuchlichen Wörter, wie *ὄλμοκόπος*, *ᾠθησις*, *ἀντιώθησις*, *χυλοποίησις*, *ἀνομοιόσχημος*.

Der Text ist oft schwer oder nicht zu verstehen entweder infolge schlechter Überlieferung oder weil der Verfasser seine Gedanken nicht klar auszudrücken ver-

mochte. Vielleicht bringt der cod. Neapolit. 229 III D 15, der nach dem gleichen Titel zu schliessen den gleichen Text enthält, eine Verbesserung einzelner Stellen.

Προλεγόμενα εἰς τὸ τοῦ Γαληνοῦ Περὶ στοιχείων.

Ὁ σκοπός.

- 1 Ἐπειδὴ τὰ ἀνθρώπινα σώματα τῆς ἡμετέρας τέχνης ὕλη τυγχάνουσι καὶ ὑποκείμενον, περὶ ἃ τὸ τέλος αὐτῆ ἐνδείκνυται, καὶ τούτων ἐπιτηδεύει τὴν πρόνοιαν, ἀναγκαῖον ὑπάρχει τῷ ἰατρῷ τεχνίτη ὄντι τε καὶ λεγομένῳ τὴν ὑποβεβλημένην αὐτῷ ὕλην ἥτις ποτ' ἐστὶ κατὰ τὴν φύσιν ἐπισκέπτεσθαι καὶ πρῶτα μὲν τίσιν διοικεῖται δυνάμεσι, δεύτερον δὲ ποίαις περισφίγγεται κράσει, εἶτα καὶ τὰ πρῶτα στοιχεῖα ἐξ ὧν αἱ κράσεις ἀνιχνεύειν. ἐκεῖνον γὰρ ὁ Πλάτων καλεῖ τεχνίτην, τὸν τὴν φύσιν τῆς ὕλης γινώσκοντα, περὶ ἣν καταγίνεται. φησὶ γάρ· „Ἐγὼ¹⁾ δὲ οὐ καλῶ τέχνην, ὃ ἂν ἢ ἄλογον πράγμα“. σκοπὸς οὖν ἐνταῦθα περὶ τούτων διαλαβεῖν ἑταίρω τινὶ αὐτοῦ πρὸς ἀποδημίαν στελλομένῳ²⁾. οὕτω γὰρ καὶ πάσας αὐτοῦ τὰς ἄλλας πραγματείας³⁾ φαίνεται ποιῶν, ἢ γὰρ φίλῳ⁴⁾ αὐτοῦ χαριζόμενος ἢ χάριν ἀναμνήσεως αὐτῷ γράφων διὰ τὸ τῆς λήθης γῆρας⁵⁾. καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ λόγῳ διαλαμβάνει περὶ τῶν στοιχείων τοῦ τε κόσμου παντὸς καὶ τῶν ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ σωμάτων, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ περὶ τῶν χυμῶν στοιχείων ὄντων καὶ αὐτῶν τῶν ἐναίμων ζώων.
- 5 Χρὴ τοίνυν ἐν ἅπαντι πράγματι τεχνωθῆναι πρῶτον, ὥσπερ τις ὠνόμαζεν τῶν ἡμετέρων διδασκάλων, εἰθ' οὕτως ἐπιχειρεῖν τοῖς ἔργοις· τὸ τεχνωθῆναι δ' ἐστὶ τὸ γινῶναι τῆς ὑποβεβλημένης τέχνης συμπάσης ὕλης πρῶτον μὲν καὶ μάλιστα τὰς ἀπλᾶς δυνάμεις, ἔπειθ' ἐξῆς τὰς μίξεις αὐτῶν ὁπόσαι τέ
- 6 τινές εἰσι καὶ ὁποῖαι· καὶ μὲν δὴ καὶ περὶ φαρμάκων συνθέσεώς τε καὶ χρήσεως ἢ αὐτῆ μέθοδος, ὡς ἐν τοῖς περὶ αὐτῶν ὑπομνήμασιν ἀποδέδεικται. διττῆς δ' ὕλης οὕσης τοῖς ἰατροῖς, μᾶς μὲν, ἐφ' ἧς ἢ ἐν ἢ γίνεται τὸ τέλος, ὅπερ ἐστὶν αὐτὰ

¹⁾ Gorg. 465 A. ²⁾ cf. Gal. XV 1; XVII A 576. ³⁾ cf. Gal. X 456. ⁴⁾ cf. Gal. Script. min. II 92. ⁵⁾ cf. Plat. Phaedr. 276 D.

τῶν ἀνθρώπων τὰ σώματα, δευτέρας δὲ τῆς βοηθημάτων, ὑφ' ὧν ἢ δι' ὧν γίνεται τὸ τέλος, ἢ μὲν περὶ [τῆς] τῶν φαρμάκων πραγματεία τῆς δευτέρας ἐστί, ἢ δὲ νῦν ἐνεστῶσα τῆς πρώτης.

Περὶ στοιχείου.

7

Ὀνομάζεται¹⁾ μὲν οὖν στοιχεῖον, ὅπερ ἂν ἐλάχιστον ἢ μέρος ἐκείνου τοῦ πράγματος, οὐπερ ἂν ἢ στοιχεῖον. καὶ γὰρ τοῦ τῆς πρὸς τι κατηγορίας ἐστὶν ἢ στοιχεῖον φωνή, καθάπερ καὶ τοῦ μέρους. τό τε γὰρ στοιχεῖον τινός ἐστι στοιχεῖον τό τε μέρος τινός ἐστι μέρος. ὥσπερ οὖν τῆς φωνῆς ἡμῶν, ἢ χρώμεθα διαλεγόμενοι πρὸς ἀλλήλους, τέσσαρα καὶ εἰκοσὶν ἐστὶ στοιχεῖα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀπάντων τῶν γενητῶν καὶ φθαρτῶν σωμάτων ἐλάχιστα μόρια γῆ καὶ ἀήρ καὶ ὕδωρ καὶ πῦρ.

Τί ἐστὶν ἐλάχιστον;

8

Ἐλάχιστον²⁾ [δὲ] λεγομένου τοῦ μηκέτι τομῆν ἐγχωροῦντος· ἢ μὲν γὰρ κατὰ τὸ μέγεθος τομῆ τοιοῦτον οὐδὲν ἐλάχιστον ἔχει, μόνη δὲ ἢ κατ' εἶδος ἴσταιαί ποτε, καθάπερ ἐπὶ τῆς φωνῆς. οὐσης γὰρ τινος συνθέτου τοιαῶσδε

Μῆριν αἶειδε, θεά, Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος,

ὅλη μὲν ἐστὶν αὕτη, μέρη δὲ αὐτῆς τὸ μῆριν καὶ τὸ αἶειδε καὶ τὸ θεά καὶ τὰ λοιπά· ἕκαστον δὲ πάλιν τούτων εἰς τὰς συλ-
9
λαβὰς τέμνεται καὶ τῶν συλλαβῶν αὐθις ἐκάστη διαίρεσιν εἰς τὰ στοιχεῖα λαμβάνει. τῆς γοῦν πρώτης συλλαβῆς τῆς μῆ συγκειμένης ἐκ δυοῖν στοιχείων οὐδέτερον αὐτῶν εἰς ἄλλας ἑαυτοῦ φωνὰς ἐλάττους δύναται τμηθῆναι καὶ διὰ τοῦτο τὴν μῆ φωνὴν ἐλαχίστην τε καὶ ἄτμητον εἶναι φάμεν, ὡς καὶ τὸν Δίωνα καλεῖν ἔθος ἐστὶ τοῖς φιλοσόφοις ἄτομον οὐσίαν. ἕκαστον γὰρ τῶν κατ' εἶδος λεγομένων τε καὶ νοουμένων, ὅταν μηκέτ' ἐγχωρῇ τομῆν εἰς εἶδη πλείω, τοῖς τοιούτοις ὀνόμασιν προσαγορευόμεν. Ἀπὸ τοῦ περὶ τῶν καθ' Ἴπποκράτην καὶ Πλάτωνα δογμάτων ὀγδόου λόγου (fol. 19^b inc.).

Τί ἐστὶ στοιχεῖον.

Στοιχεῖόν³⁾ ἐστὶν ἐλάχιστον μόριον, ἐξ οὗ γίνεται τι καὶ 10

¹⁾ Aus Gal. De placit. Hipp. et Plat. VIII 2 = vol. V 661 (= p. 663 M). ²⁾ Aus Gal. I. I. ³⁾ cf. Gal. XIX 356.

εἰς ὃ ἔσχατον ἀναλύεται. καὶ ἄλλως. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης¹⁾ ἐν τῷ περὶ Οὐρανοῦ οὕτως· στοιχεῖόν ἐστιν ἕξ οὐ τι πρῶτως γίνεται ἐνυπάρχοντος τῷ γινομένῳ εἴτε δυνάμει εἴτε ἐνεργείᾳ. ἐν δὲ τῷ Α' τῶν Μετὰ τὰ φυσικά²⁾· „στοιχεῖόν ἐστιν ἕξ οὐ σύγκειται πρῶτου ἐνυπάρχοντος, ἀδιαιρέτου τῷ εἶδει εἰς ἕτερον εἶδος“. Ἀπὸ τῶν Μετὰ τὰ φυσικά.

11

Περὶ συλλογισμῶν.

Τὸ στοιχεῖον ἐνυπάρχει τῷ γινομένῳ, τὸ ἐνυπάρχον τῷ γινομένῳ ἐλάχιστόν ἐστι μόριον. τὸ στοιχεῖον ἄρα ἐλάχιστόν ἐστι μόριον. ὁ γοῦν Γαληνὸς τὸ συμπέρασμα τούτου πρότασιν τοῦ ἰδίου συλλογισμοῦ ποιεῖ λέγων οὕτως. Τὸ στοιχεῖον ἐλάχιστόν ἐστι μόριον³⁾. τὸ ἐλάχιστον ἢ φύσει ἢ αἰσθήσει κρίνεται. τὸ στοιχεῖον ἄρα ἢ πρὸς τὴν φύσιν ἐστὶν ἐλάχιστον ἢ πρὸς τὴν αἰσθησιν. ἀλλὰ μὴν πρὸς τὴν αἰσθησιν οὐκ ἔστι, πρὸς τὴν φύσιν ἄρα. πόθεν δὲ δῆλον, ὅτι οὐκ ἔστι τὸ στοιχεῖον τῶν ἡμετέρων σωμάτων τὸ πρὸς τὴν αἰσθησιν ἐλάχιστον, ἀλλὰ τὸ πρὸς τὴν φύσιν; συλλογίσαιτο ἂν τις ἐν δευτέρῳ σχήματι οὕτως, λαβὼν ὡς ἀξίωμα, ὅτι τὸ τῇ φύσει ἐλάχιστον τεταγμένον⁴⁾ καὶ ὠρισμένον ἐστὶ, τὸ δὲ πρὸς τὴν αἰσθησιν ἐλάχιστον ἀτακτον καὶ ἀόριστον, τὰ ἡμέτερα στοιχεῖα φύσει ὄντα πρὸς φύσιν ἐλάχιστα ἔσται καὶ οὐ πρὸς αἰσθησιν. στοιχεῖον⁵⁾ ἐνυπάρχει τῷ γινομένῳ, ἐλάχιστόν ἐστι μόριον, στοιχεῖον ἐλάχιστόν ἐστι μόριον ἢ φύσει ἢ αἰσθήσει, τὰ ἡμέτερα στοιχεῖα φύσει ὄντα τὰ πρὸς τὴν φύσιν ἐλάχιστα ἔσται, οὐ τὰ πρὸς τὴν αἰσθησιν ἐλάχιστα.

13

„Χρῆ γὰρ διελέσθαι“.⁶⁾

Περὶ τῆς διαφορᾶς⁷⁾ τῶν στοιχείων, ἦν οἱ παλαιοὶ ἔθεντο.

Ἐγένοντο διαφορίαι πολλαὶ τοῖς παλαιοῖς περὶ τῶν στοιχείων, καὶ οἱ μὲν ἔλεγον ἐν εἶναι τὸ στοιχεῖον, οἱ δὲ πλείονα, καὶ οἱ ἐν λέγοντες οἱ μὲν ἀκίνητον, οἱ δὲ κινούμενον, καὶ τῶν

¹⁾ cf. Aristot. De caelo III 3 (= vol. I 302, 15 B): ἔστιω δὲ στοιχεῖον τῶν σωμάτων, εἰς ὃ τὰλλα σώματα διαιρεῖται, ἐνυπάρχον δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ. ²⁾ Aristot. Metaph. IV 3, 1014^a, 26. ³⁾ cf. Gal. De elem. I 1 = vol. I 413. ⁴⁾ unsicher, ἰσταμένον od. τειμεμένον P. ⁵⁾ Die folgenden Worte stehen in der Handschrift in der Form einer Tabelle; sie sind nur eine übersichtliche Wiederholung des Vorhergehenden. ⁶⁾ Gal. De elem. I 2 = vol. I 415. ⁷⁾ Darüber διαφορίας P.

ἐν λεγόντων καὶ ἀκίνητον οἱ μὲν πεπερασμένον, οἱ δὲ ἄπειρον. 14
ἐν μὲν οὖν καὶ ἀκίνητον καὶ ἄπειρον οἱ περὶ Μέλισσον¹⁾, ἐν
δὲ καὶ ἀκίνητον καὶ πεπερασμένον οἱ περὶ Παρμενίδην²⁾.
ἀπελέγχει δὲ τούτους ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Φυσικῇ λέγων, ὅτι
εἰ ἐν ἐστὶ καὶ ἀκίνητον, πῶς ἐκ τούτου τὰ ὄντα πάντα.
ἐν γὰρ τῷ γίνεσθαι τὰ ὑποβεβηκότα τούτο κίνησις ἐστὶ τις.
ἢ οὐ δίκαιον ἐγκαλεῖν τούτους θεολογικώτερον ἐξετάζοντας 15
ἐρουντες(?)³⁾, ὅτι μία ἐστὶν ἀρχὴ πάντων, ἣτις ἐστὶν ἀκίνητος.
ἢ γὰρ κίνησις ἢ κατ' οὐσίαν γίνεται ἢ κατὰ συμβεβηκός, καὶ ἢ
μὲν κατ' οὐσίαν ποιεῖ τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθοράν. ἢ δὲ κατὰ
συμβεβηκός ἢ κατὰ μέγεθος γίνεται καὶ ποιεῖ αὐξήσιν καὶ
μείωσιν, ἢ κατὰ ποιότητα καὶ ποιεῖ τὴν ἀλλοίωσιν, ἢ κατὰ
τόπον καὶ ποιεῖ τὴν μεταβατικὴν κίνησιν. τὸ οὖν πρῶτον αἴτιον 16
ὑπὸ μίαν τούτων τῶν κινήσεων ἀτοπὸν ἐστὶν ἀνάγειν. οὐ γάρ
τι τούτων πάσχει. καὶ ἐν τούτοις δὲ τοῖς λέγουσιν ἐν καὶ ἀκίνη-
τον ὁ μὲν ἄπειρον ἔλεγεν ἀποβλέπων εἰς τὸ ἀπειροδύναμον
τοῦ Θεοῦ· ὁ δὲ πεπερασμένον ἐπὶ⁴⁾ τὰ εἶδη τὰ πεπερασμένα.
πάντα γὰρ ὡς πεπερασμένα οἶδεν ὁ δημιουργός. οἱ δὲ ἐν
(fol. 20 inc.) καὶ κινούμενον λέγοντες ἦσαν οὗτοι. Ἡράκλειτος 17
μὲν πῦρ, Ἀναξिमένης δὲ ἀέρα, Θαλῆς δὲ ὕδωρ, γῆν δὲ Ξενο-
φάνης ὁ τοῦ Κολοφωνίου (sic!). ἔλεγον γὰρ ταῦτα τῇ μανώσει
καὶ τῇ πνικνώσει ποιεῖν τὰ λοιπά. οἱ δὲ πλείονα λέγοντες οἱ 18
μὲν πεπερασμένα, οἱ δὲ ἄπειρα, καὶ οἱ μὲν ἄπειρα ἦσαν οἱ
περὶ Δημόκριτον λέγοντες τὰς ἀτόμους, Ἀναξαγόρας δὲ ὁμοιο-
μερείας τινάς, ὁ δὲ Ἐπίκουρος ἄναρμα, ἄλλοι δὲ τινες ἐλάχιστα
καὶ ἀμερῆ. πάντες δὲ οὗτοι, εἰ καὶ τοῖς ὀνόμασι διέφερον, ἀλλ'
οὖν περὶ τῆς φύσεως αὐτῶν συνεφώνουν· ἔλεγον γὰρ εἶναι
ταῦτα ἀπαθῆ. πεπερασμένα δὲ ἔλεγον ὃ τε Ἴπποκράτης καὶ 19
οἱ κλεινοὶ τῶν φιλοσόφων τὰ τέσσαρα στοιχεῖα. ὁ δὲ Ἐμπε-
δοκλῆς ἔξ⁵⁾, τὰ τέσσαρα στοιχεῖα καὶ τὸ Νεῖκος καὶ τὴν Φιλίαν,
ἃ καὶ ποιητικὰ ἔλεγεν⁶⁾ αἴτια, ὑλικά δὲ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα.
οἱ Πυθαγόρειοι⁷⁾ δὲ τὸν δέκατον ἀριθμὸν ἐπρέσβευον.

Τί ἐστὶ μέθοδος;

20

¹⁾ cf. Aristot. Metaph. 986, 21. Phys. 213b, 12. De gen. et corr. 325^a 2. Überweg Grundriss I § 21. Diels, Vorsokratiker S. 41. ²⁾ Überweg I § 19. ³⁾ Nicht zu entziffern. ⁴⁾ ἐπειδὰ P. ⁵⁾ cf. Diels, Vorsokratiker S. 166. ⁶⁾ ἔλεγον P. ⁷⁾ πυθαγόρειοι P.

Μέθοδος ἐστὶν ἕξις ἐπιστημονικὴ τῶν ὑπ' αὐτῆς μετὰ λόγον καὶ αἰτίας. καὶ ἄλλως κατὰ Γαληνόν¹⁾. μέθοδος ἐστὶν ὁδὸς τις καὶ τάξις, ὡς εἶναι τι πρῶτον ἐν τῇ ζητήσει καὶ δεύτερον καὶ τρίτον καὶ τέταρτον.

21 „Κάλλιστά μοι φαίνεται καὶ διὰ βραχυτάτων λέξεων.“²⁾

Ἐπειδὴ αἱ προτάσεις ἀληθεῖς ἐλήφθησαν καὶ τὸ σχῆμά ἐστι συλλογιστικόν, διὰ τοῦτο εἶπε τὸ κάλλιστα. ἐπεὶ δὲ παρέλειψε τὴν πρόσληψιν καὶ τὸ συμπέρασμα τοῦ ὑποθετικοῦ συλλογισμοῦ, ἔλαβε δὲ μόνον τὸ συνημμένον, ὅπερ ἐξ ἡγουμένου καὶ ἐπομένου ἐστὶ συγκείμενον, οὗ λεγομένου καὶ ἡ πρόσληψις³⁾ καὶ τὸ συμπέρασμα γνεῖται (?)⁴⁾, διὰ τοῦτ' εἶπε τὸ „διὰ βραχυτάτων ἅμα τὸ ἐπικαιρότατον αὐτοῦ τῆς ἀποδείξεως εἰπεῖν“.

22 „Ἰδῶμεν οὖν, εἰ ὀρθῶς συνελογίσαστο καὶ δεόντως ἀντεῖπε.“⁵⁾

ιδέ. Περὶ συλλογισμῶν, πόθεν σύγκεινται.

Οἱ συλλογισμοὶ σύγκεινται ἐξ ὕλης καὶ εἶδους. καὶ ὕλη μὲν αὐτῶν εἰσὶν αἱ προτάσεις, αἱ πάλιν σύγκεινται ἐξ ὀνομάτων καὶ ῥημάτων, ἅπερ ὅροι λέγονται. εἶδος δ' ἐστὶ τῶν συλλογισμῶν ἡ πλοκή, ἵνα ἐκάστου σχήματος τὰ ἴδια φυλάττηται. καὶ τὸ μὲν „δεόντως“ εἶπε διὰ τὴν ὕλην, τὸ δὲ „ὀρθῶς“ διὰ τὸ σχῆμα τὸ συλλογιστικόν. παραβαينوμένου δὲ τοῦ τε εἶδους καὶ τῆς ὕλης κρείττον ἐστὶ τὸ τὴν ὕλην παραβαίνεσθαι ἢ τὸ εἶδος.

23 τῆς γὰρ ὕλης παραβαينوμένης γίνεται συλλογισμὸς ἀληθής, τοῦ δὲ εἶδους οὐκέτι. καὶ τούτων ἐκάστου εἰπόμεν παραδείγματα, καὶ πρῶτον τοῦ κατὰ φύσιν καλῶς ἔχοντος. πᾶς ἄνθρωπος ζῶν. πᾶν ζῶον οὐσία ἔμψυχος αἰσθητικὴ. πᾶς ἄρα ἄνθρωπος οὐσία ἔμψυχος αἰσθητικὴ. ἰδοὺ καὶ αἱ προτάσεις ἀληθεῖς καὶ τὸ σχῆμα συλλογιστικόν. ἡ μὲν γὰρ μείζων καθόλου, ἡ δὲ ἐλάττων καταφατικὴ. εἰ δὲ θέλεις ψευδεῖς προτάσεις, λέγω οὕτως. πᾶς ἄνθρωπος λίθος. πᾶς λίθος ἔμψυχον, καὶ συνάγεται ἀληθὲς συμπέρασμα. τοῦ δὲ εἶδους ἦτοι πλοκῆς μὴ καλῶς ἐχοῦσης λέγω οὕτως. πᾶς ἄνθρωπος ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. πᾶν

¹⁾ cf. Gal. Meth. med. X 31: ἔστι δὲ τὸ τοιοῦτον μετὰ τινος ὁδοῦ καὶ τάξεως, ὡς εἶναι τι πρῶτον καὶ δεύτερον καὶ τρίτον καὶ τέταρτον.

²⁾ Gal. De elem. I 2 = vol. I 416. ³⁾ πρόσληψις P. ⁴⁾ Unsicher. ⁵⁾ Gal. De elem. I 2 = vol. I 416.

ζῶον κατὰ παντὸς ἵππου. πᾶς ἄρα ἄνθρωπος κατὰ παντὸς ἵππου, ὅπερ ψεῦδος. τοῦτο δὲ γέγονε διὰ τὸ παραβῆναι τὸ ἴδιον τοῦ δευτέρου σχήματος. ἀνομοιόσχημος¹⁾ γὰρ ὀφείλουσα εἶναι γέγονε καὶ αὐτὴ καταφατική.

„Ἰδέα δὲ καὶ δυνάμει δύναιτ' ἂν τις ἔν εἶναι 25 λέγειν τὰ πάντα.“²⁾

Ἰδέαν λέγει τὴν φύσιν καὶ τὸ εἶδος. ἐκάστου γὰρ ἡ φύσις καὶ ὁ λόγος καὶ τὸ τί ἦν εἶναι ἔν ἐστι. ιδέαν οὖν εἶπε ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν φύσιν καὶ εἶδος καὶ οὐσίαν, δύναμιν δὲ λέγει τὰς ποιότητας, καθ' ἃς (fol. 20^b inc.) ποιοῦσιν ἢ πάσχουσιν, οἷον τὸ μῆλον τὴν μὲν φύσιν καὶ τὴν οὐσίαν ἔν ἐστι. ποιότητες δὲ καὶ δυνάμεις ἔν αὐτῷ πολλαὶ θεωροῦνται, χυμός, καθ' ὃν ὠδίπως τὴν γεῦσιν διατίθησιν, ὀσμὴ³⁾, καθ' ἣν τοίως δὴ τὴν ὄσφρησιν κινεῖ, χρῶμα, καθ' ὃ τὴν ὄψιν, καὶ ἔτι σχῆμα, ἣν μόνην ποιότητα καὶ δύναμιν (λέγω δὴ τὸ σχῆμα) τὰς ἀτόμους ἔχειν ἔλεγον, ἄλλην δὲ οὐδεμίαν, ὥστε μιᾶ⁴⁾ αὐτὰς ἔλεγον ιδέα καὶ δυνάμει ἦτοι φύσει καὶ ποιότητι· ὁμοφυεῖς⁵⁾ γὰρ αὐτὰς ἔθεντο· καὶ μιᾶ ποιότητι ἦτοι τῷ σχήματι ἐνουσιωμένας⁶⁾. πόσαι δὲ καὶ τίνες αἱ πᾶσαι φυσικαὶ ποιότητες, εἴρηται⁷⁾ ἔν τῷ τετάρτῳ τῶν Μετεώρων⁸⁾.

„Ἐκ τῆς συνόδου τῶν ἀτόμων γίνεσθαι νο- 26 μίζοντες ἀπάσας τὰς αἰσθητὰς ποιότητας.“⁹⁾

Ἐλεγον γὰρ, ὅτι εἰ μὲν ἀπὸ τριγώνων ἀτόμων ἐστὶ τὸ σύγκριμα, τύχῳσι δὲ αἱ γωνίαι ἄνω, πρὸς μὲν τὴν ὄψιν τὸ τοιοῦτον φαίνεται λευκόν. τὸ γὰρ λευκόν¹⁰⁾ διακριτικὸν σχῆμα. αἱ δὲ γωνίαι τοῦ τριγώνου διακρίνειν μὲν τὴν ὄψιν δύνανται. εἰ δὲ τύχῳσιν ἄνω αἱ βάσεις τῶν τριγώνων, τὸ τοιοῦτον φαίνεται μέλαν, πρὸς δὲ τὴν γεῦσιν τὸ τοιοῦτον γλυκύ. τὸ δὲ ἐναντίον τούτου πρὸς τὴν γεῦσιν δριμύ.

„Κατὰ δὲ τὴν ἀλήθειαν ἔν καὶ μηδέν ἐστὶ τὰ 27 πάντα.“¹¹⁾

¹⁾ ἀνομοιόσχημος fehlt in den Wörterbüchern. ²⁾ Gal. De elem. I 2 = vol. I 416. ³⁾ ὀσμὴν P. ⁴⁾ μιᾶν P. ⁵⁾ cf. Simpl. De caelo 569, 5 bei Diels, Vorsokratiker S. 380. ⁶⁾ Ein Verbum ἐνουσιώω kennen die Lexica nicht, nur ein Adjektiv ἐνούσιος; vielleicht ist zu lesen ἠναντιωμένας oder ἐναντιουμένας. ⁷⁾ εἴρηται P. ⁸⁾ Aristot. Meteorol. IV c. 1—7. ⁹⁾ Gal. De elem. I 2 = vol. I 417. ¹⁰⁾ λευκόν ist in P ausgestrichen und ein unleserliches Wort darüber geschrieben. ¹¹⁾ Gal. De elem. I 2 = vol. I 413.

Ὁ Δημόκριτος ἔλεγε ταῦτα δὴ τὰ πέντε ἀνδριρικά (?) ὀνόματα ἐν μηδὲν ἕνυσμόν τροπὴν διαθιγὴν, ἐν μὲν ὀνομάζων τὰς ἀτόμους, μηδὲν δὲ τὸ κενόν, ἕνυσμόν¹⁾ δὲ τὸ σχῆμα αὐτῶν. ἔλεγε γὰρ ταύτας διαφέρειν τῷ σχήματι τῷ τὰς μὲν αὐτῶν εἶναι τριγώνους, τὰς δὲ κυβοειδεῖς, τὰς δὲ ἀγκιστροειδεῖς, τὰς δὲ σφαιρικός. ἔλεγε δὲ καί, ὅτι πολλῶν σφαιρικῶν συννερομένων γίνεται τῷ πυρὶ σχῆμα. τροπὴν δὲ τὴν θέσει ὀνομάζει τῷ τὰς μὲν εἶναι πρόσω, τὰς δὲ ὀπίσω, τὰς δὲ δεξιὰ, τὰς δὲ ἀριστερά. διαθιγὴν δὲ τὴν τάξιν τῷ τὰς μὲν εἶναι πρώτας, τὰς δὲ δευτέρας.

28 „Καὶ τὰ παθήματα αὐτῶν καὶ τὰς αἰσθήσεις.“²⁾

Κατὰ τοὺς μήθ' ἠρώσθαι τὴν οὐσίαν τὴν ἡμετέραν καὶ κενόν τι παραπεπλέχθαι πάσῃ σώματος συγκρίσει νομίζοντας εἰσὶ δύο τὰ πρώτα πάθη τῶν ὁμοιομερῶν μορίων, τὸ μὲν εὐρύτης πόρων, τὸ δὲ στέγνωσις. ἀπαθῶν γὰρ ὑποκειμένων τῶν πρώτων στοιχείων ἐν τῇ συνθέσει μόνῃ τὰ παθήματα. ἕκαστον γὰρ τῶν ἀπλῶν σωμάτων πρὸς τὴν αἰσθησιν, εἰ μὲν στενότερον ἢ μανώτερον εἴη τοῦ συμμέτρου, κακῶς διακεῖσθαι λέγουσιν. εἰ δ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὑπερβολῆς ἑκατέρας, ὡς ἂν μάλιστα συμφέρῃ ταῖς χρείαις αὐτῶν, ἄκρως ὑγαίνειν λέγουσι
29 τηρικαῦτα· λευκὸν δὲ καὶ μέλαν καὶ πικρὸν καὶ γλυκὸν τὸ αἰσθητὸν φαίνεσθαι οὐκ ὄν τοιοῦτον, ἀλλὰ νομιζόμενον ἡμῖν ὅτι μὲν τοῖον, ὅτι δὲ τοῖον διὰ τὴν θέσει τῶν ἀποτελεσάντων ἐκείνο σχημάτων. εἰ μὲν γὰρ ἄνωθεν ὦσιν αἱ τῶν τριγώνων γωνίαι, φαίνεται τὸ τοιοῦτον πρὸς μὲν τὴν ὄψιν λευκόν, διακριτικόν γάρ, πρὸς δὲ τὴν γεῦσιν πικρόν. εἰ δὲ κάτωθεν αἱ γωνίαι ὦσιν, ἄνωθεν δὲ αἱ βάσεις (fol. 21 inc.), τὸ τοιοῦτον πρὸς μὲν τὴν ὄψιν μέλαν, πρὸς δὲ τὴν γεῦσιν γλυκόν.

Εἰς τὸ αὐτὸ ἀπὸ τῆς ἐξηγήσεως τοῦ Φιλοπόπου.

30 Ἐπειδὴ, φησί, πᾶσαν φαντασίαν ἀληθῆ λέγουσι καὶ ἕκαστον ὡς φαίνεται οὕτως καὶ εἶναι, φαίνεσθαι δὲ πολλάκις τὰ ἐναντία περὶ αὐτοῦ τισι, τῷ ταῦθ' οὕτως περὶ τοῦ αὐτοῦ φαινομένου ἀληθῶς ἔχειν δύνανται ἐκ τῶν οἰκείων ἀρχῶν σώζειν οἱ περὶ Δημόκριτον ὑποθέμενοι ἄπειρα εἶναι τῶν στοιχείων τὰ σχήματα. ταῦτα γὰρ τὴν τάξιν ἀμείβοντα καὶ τὴν

¹⁾ Aristot. Metaph. 985^b διαφέρειν γὰρ φασὶ τὸ ὄν ἕνυσμῳ καὶ διαθιγῇ καὶ τροπῇ μόνον. ²⁾ Gal. De elem I 2 = vol. I 418.

θέσιν μεταλλάττοντα ἐκ τῆς πρὸς τοὺς ὀρῶντας σχέσεως καὶ τοῦ διαστήματος ἄλλοτε ἄλλην καὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἄλλῳ ἄλλην φαντασίαν παρέχεται. οὕτω γοῦν ὁ τῆς περισσεῶς τράχηλος προσβαλλούσης¹⁾ αὐτῷ τῆς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνος διαφόρων χρωμάτων φαντασίας παρέχεται. πρὸς ἄλλην γὰρ καὶ ἄλλην τοῦ³¹ ὀμματος θέσιν τοῖς μὲν κνανοῦς φαίνεται, τοῖς δὲ χρυσίζων, τοῖς δὲ μέλας καὶ ἄλλῳ ἄλλοιός, καὶ τὰ τετράγωνα δὲ τῶν σχημάτων κυκλοτερεῇ πόρρωθεν φαίνεται, καὶ κύκλον δὲ πόρρωθεν κείμενον, εἰ κατὰ τοῦ κροτάφου θεασόμεθα, εὐθείας ὀρῶμεν, καὶ τὸ μέλι τῷ μὲν ἰκτεριῶντι πικρὸν φαίνεται, τῷ δ' ὑγιαίνοντι γλυκόν. καὶ τὸ ξ γοῦν πρὸς ἄλλην καὶ ἄλλην τοῦ ὀρῶντος σχέσιν ἢ $\bar{\nu}$ ἢ $\bar{\epsilon}$ ὀρᾶται, ὥστε ταῖς μεταβολαῖς τοῦ συγκειμένου λέγει, οὐ τοῦ συνθέτου, ἀλλὰ τοῦ συντιθέντος³² τὸν σύνθετον καὶ μετακινεῖσθαι μικροῦ ἐμμικρομένου καὶ ὄλως ἕτερόν φησι φαίνεσθαι ἐνὸς μετακινήθεντος. οὐ μόνη δὲ ἡ μετὰθεσις καὶ μετὰταξις τῶν ἀτόμων ἀμείβει τὴν φαντασίαν τῶν ὀρῶμενων, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὰς ἀπορροεούσας ἀτόμους τῶν συνθέτων καὶ προσπιπτούσας τοῖς ὀρῶσιν ἕτερα τίς γίνεται σχέσις καὶ διάφορος φαντασία. οὕτω μὲν ὁ Ἀλέξανδρος ἐξηγήσατο.

„Αἰοιπαὶ δ' ἦσαν δύο, μία μὲν ἡ ἐξ αἰσθητικῶν τε ἅμα καὶ πασχόντων τῶν πρώτων στοιχείων.“²⁾

Ὁ Ἐμπεδοκλῆς καὶ ὁ Βοηθὸς ἔλεγον ἐξ αἰσθητικῶν καὶ³³ πασχόντων στοιχείων γίνεσθαι τὸ σῶμα. ὁ μὲν Ἐμπεδοκλῆς θεολογικώτερόν πως ἐξετάζων ἐπὶ τῆς λογικῆς ψυχῆς ἔλεγε τοῦτο εἶναι, καθὼς καὶ Ἀριστοτέλης³⁾ φησὶ τὴν ψυχὴν εἰκέναι ἐγγράφῳ γραμματείῳ καὶ λόγους ἔχειν παντοίους καὶ τόπον εἰδῶν ταύτην εἶναι κατὰ Πλάτωνα. οὕτω γὰρ λόγους ἔχουσα πάντων τῶν ὄντων, διὰν τι αἰσθητὸν προσέλθῃ, τότε κινουμένης τῆς φαντασίας ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ καὶ τοῦ λόγου τοῦ τεθησαυρισμένου ἐνεργεῖ⁴⁾ κατὰ τὸ προσιὸν αἰσθητόν. εἰ μὲν γὰρ γήινων ἢ τοῦτο, τότε τοῦ λόγου κινουμένου τοῦ ἐν τῇ ψυχῇ, γίνεται ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ αἰσθησις. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν.

¹⁾ προσβαλλούσης P. ²⁾ Gal. De elem. I 3 = vol. I 427. ³⁾ cf. Aristot. De anima III 4, 430a 1: δεῖ δ' οὕτως ὡσπερ ἐν γραμματείῳ, ᾧ μὴδὲν ὑπάρχει ἐντελεχεία γεγραμμένον, ὅπερ συμβαίνει ἐπὶ τοῦ νοῦ. ⁴⁾ ἐνεργειῶν, wie es scheint, P.

34 ὁ μὲν οὖν Ἐμπεδοκλῆς κατὰ τὸ τοῦσ . . . λόγους ἔχειν πάντων τὴν λογικὴν ψυχὴν καὶ εἰκέναι γραμματεῖω¹⁾ ἐγγράφω καὶ τόπον εἰδῶν εἶναι καλῶς ἔλεγεν. ὁ δέ γε Βοηθὸς οὐ καλῶς. ἐκέχρητο δὲ καὶ δυσὶ συλλογισμοῖς, δεικνύς, ὅτι (fol. 21^b inc.) αἰσθησις ἐκ τῶν στοιχείων. τὸ ὅμοιον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου γινώσκειται. ἢ αἰσθησις τὰ στοιχεῖα γινώσκει. ἢ αἰσθησις ἄρα ὁμοία τοῖς στοιχείοις. ἕτερος συλλογισμός· ἢ αἰσθησις ὁμοία τοῖς στοιχείοις· τὸ ὅμοιον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου γινώσκειται. ἢ αἰσθησις ἄρα ἐκ τῶν στοιχείων γινώσκειται. ἠπατάτο δὲ ἐκ τῶν ἐπῶν τοῦ Ἐμπεδοκλέους²⁾ λέγοντος

Γαίη μὲν γὰρ γαῖαν ὀπώπαμεν, ὕδατι δ' ὕδωρ,
Αἰθέρι αἰθέρα δῖον, ἀτὰρ πυρὶ πῦρ αἰδηλον,
Στοργῇ δὲ στοργήν, νεῖκος δέ τε νεῖκεϊ λυγρῶ.

35 „Εἰς ἄλληλα δὲ τὸ δρᾶν καὶ πάσχειν ἐχόντων πολυειδῶς ἐν πολλαῖς ταῖς κατὰ μέρος ἀλλοιώσεσι γίνεσθαι ποτε τὸ αἰσθητικὸν σῶμα.“³⁾

Δόγμα ἐστὶ τοῦ Γαληνοῦ λέγοντος ἐκ κράσεως γίνεσθαι τὴν αἰσθησιν. εὔρεθήσεται οὖν τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς κρεῖττον. ἢ μὲν γὰρ κράσις τοῦ σώματός ἐστιν, ἢ δὲ αἰσθησις ἀλόγου ψυχῆς, ὅπερ ἄτοπον. κρεῖττον γὰρ ἢ αἰσθησις τῆς κράσεως, ἐπειδὴ ὡς ὄργανω αὐτῇ κέχρηται. εἰ μὴ γὰρ τοίως δὴ κραθῆ⁴⁾ ἕκαστον τῶν μορίων, οὐκ ἐνεργεῖ ἢ αἰσθησις. κράσεως γὰρ ἐπιτηδεΐας δέονται. αὕτη πρώτη κατηγορία, διότι ἐκ τῆς κράσεως

36 λέγει γενέσθαι τὴν αἰσθησιν. δευτέρα δέ, ὅτι ἐπειδὴ πᾶν σύνθετον σῶμα ἔχει τι τῶν ἀπλῶν ὡς ἐπὶ οἰκίας. ἔχει γὰρ καὶ τὸ βαρὺ τῶν λίθων καὶ τὸ ἀναίσθητον καὶ μὴ τις εἴπη, ὅτι ἐπὶ τῶν κράσει συνθέτων οὐκ ἔστι τοῦτο εὔρεϊν. ἰδοὺ γὰρ τὸ ὑδρέλαιον καὶ τὸ οἰνόμελι ἄλλο τι παρὰ τὰ ἀπλά. λέγομεν γὰρ ὅτι, εἰ καὶ μὴ ἔμειναν φυλάττοντα τὴν ἀκραιφνῆ ποιότητα, ἀλλ' ὅμως ἔχουσί τι τῶν ἀπλῶν, εἰ καὶ μηδὲν φαίνεται. οὕτως οὖν καὶ ἡ κράσις, ἐπειδὴ ἐκ τῶν ἀπλῶν στοιχείων γίνεται, ταῦτα δὲ σώματά εἰσιν, εὔρεθήσεται καὶ αὕτη σῶμα οὔσα, ὅπερ ἄτοπον. ἢ γὰρ αἰσθησις οὐ σώματος, οὐκουν ἐκ σώματος ἀσώ-

37 ματόν τι γίνεται. τρίτη κατηγορία, ὅτι κακῶς τὴν αἰσθησιν ἀπὸ κράσεως εἶπε γίνεσθαι. ἀπὸ γὰρ τοῦ μείζονός ἐστιν ἐπι-

¹⁾ γραμματεῖ P. ²⁾ Aristot. Metaph. 1000b 5 Diels, Vorsokratiker S. 213. ³⁾ Gal. De elem. I 3 = vol. I 428. ⁴⁾ κραθεῖ P.

χειροῦντα κατασκευάσαι. ἡ γὰρ φνιτικὴ ψυχὴ χειρῶν οὐσα τῆς ἀλόγου οὐχ ἔπεται τῇ κράσει. ἀλλ' ὡς ὄργανῳ κέχρηται καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῆς. εἰ δ' οὐκ ἐν ταύτῃ ἔχουσι τὸ εἶναι, ἀλλ' ἔξωθεν ἐπιφοιτῶσι, πολλῶ πλέον ἢ ἄλογος οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶ τῇ κράσει, ἀλλ' ὡς ὄργανῳ ταύτῃ κέχρηται. ὅπου μὲν γὰρ ἡ ἄλογος, ἐκεῖ καὶ ἡ φνιτικὴ· οὐχ ὅπου δὲ ἡ φνιτικὴ, ἐκεῖ καὶ ἡ ἄλογος. καὶ ἄλλως δὲ ἄτοπον, ὅτι ἔσται τὰ χειρῶ ποιητικὰ τῶν κρειττόνων.

„Ὅσοι δὲ μερόντων ἀμεταβλήτων καὶ τοι-³⁸
ούτων, οἷάπερ ἐστὶ καὶ μόνον ἀναμιγνυμένων ἀλλή-
λοις.“¹⁾

Ὁ Ἐμπεδοκλῆς²⁾ ἐξ ἀμεταβλήτων τῶν τεσσάρων στοι-
χείων ἠγεῖται γίνεσθαι τὴν τῶν συνθέτων σωμάτων φύσιν,
οὕτως ἀναμιγνυμένων ἀλλήλοις τῶν πρώτων, ὡς εἴ τις λειώσας
ἀκριβῶς καὶ χροῶδη ποιήσας ἰὸν καὶ χαλκὸν καὶ καδμείαν καὶ
μίση³⁾ μίξειεν, ὡς μηδὲν ἐξ αὐτῶν δύνασθαι μεταχειρίσασθαι
χωρὶς ἑτέρου.

Εἰ δὲ ἐκ τῶν πρώτων αἰσθητικῶν ἀπάντων³⁹
ἢ οὐκ αἰσθητικῶν, οὐπω δείκνυσιν. ἄμφω γὰρ ἐνδέ-
χεσθαι φησιν.⁴⁾

Φησὶ εἰς τὸ Περὶ συστάσεως ἰατρικῆς. Χρη⁵⁾ τοίνυν
τὸ μέλλον ὀδυνήσεσθαι παθητὸν τε εἶναι καὶ αἰσθητὸν, οὐ μὴν
ἐξ αἰσθητικῶν γε τῶν πρώτων ἀναγκαῖον εἶναι τὸ αἰσθητικόν,
ἀλλ' ἀρκεῖ τὸ παθητὸν⁶⁾ μόνον. αἰσθητικὸν γὰρ δύναται γενέ-
σθαι ποτὲ μεταβάλλον τε καὶ ἀλλοιούμενον. ἐπεὶ δ' ἀπίρους
τὸ πλῆθος ἐγγωρεῖ⁷⁾ γενέσθαι τὰς ἐκ τῶν στοιχείων ἀλλοιώσεις
τε καὶ κράσεις, ἄπειροι τῶν κατὰ μέρος σωμάτων αἱ ιδιότητες
συστήσονται, καθ' ἃς οὐδὲν ἄτοπον ἀναίσθητα γίνεσθαι
πολλὰ καὶ τῶν αἰσθανομένων τὸ μὲν μᾶλλον αἰσθάνεσθαι, τὸ
δ' ἥτιον.

„Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦ σχήματος τοῦ⁴⁰
συλλογιστικοῦ καὶ τὸν ἀπὸ τῆς ἰάσεως ἐρωτᾷ λό-
γον, ὥσπερ ἠρώτησε καὶ τὸν ἀπὸ τῶν ἀλγημάτων.“⁸⁾

¹⁾ Gal. De elem. I 3 = vol. I 431. ²⁾ Aus Gal. XV 32. ³⁾ cf. Gal. De elem. I 1 (= vol. I 413). ⁴⁾ Gal. De elem. I 3 (vol. I 432). ⁵⁾ Aus Gal. De constitut. art. med. c. 7 = vol. I 250. ⁶⁾ παθητὸν hat auch cod. Laur. 74, 3. ⁷⁾ Dieselbe Wortstellung bietet der cod. Laur. 74, 3. ⁸⁾ Gal. De elem. I 434.

Οἱ ὑποθετικοὶ συλλογισμοὶ εἰσιν ἕξ. εἷς μὲν ὁ τῆ θέσει τοῦ ἡγουμένου τὸ ἐπόμενον συνεισφέρων, οἷον ἄνθρωπός ἐστι καὶ ζῶν ἐστιν. ἀλλὰ μὴν ἄνθρωπος, ζῶν ἄρα. δευτέρως δὲ ὁ τῆ ἀναιρέσει τοῦ ἐπομένου τὸ ἡγούμενον ἀναιρῶν, οἷον εἰ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ ζῶν ἐστιν. ἀλλὰ μὴν οὐ ζῶν. οὐκ ἄνθρωπος ἄρα. οὔτις ἐστιν ὁ παρ' Ἰπποκράτους ἐνταῦθα ληφθεὶς. τρίτος δὲ ὁ μετὰ ἀποφάσεως ποιῶν τὴν διαίρεσιν, οἷον ὅτι τὸ προσιὸν οὐχὶ ἄνθρωπος καὶ ἵππος ἐστίν. εἶτα τῆ ὑποθέσει τοῦ ἐνὸς ἀναιρῶν τὸ λοιπόν. ἀλλὰ μὴν ἄνθρωπός
 41 ἐστιν, οὐκ ἄρα ἵππος ἦν. τέταρτος δὲ ὁ ἐκ διαζευκτικῶν τῆ ὑποθέσει τοῦ ἐνὸς ἀναιρῶν τὸ λοιπόν ἢ τὰ λοιπά, οἷον ἢ πλευρὰ τῆ πλευρᾶ ἢ ἴση ἐστίν ἢ μείζων ἢ ἐλάττων. ἀλλὰ μὴν ἴση ἐστίν, οὐκ ἔστιν ἄρα μείζων, οὐκ ἔστιν ἐλάττων. πέμπτος ὁ τῆ ἀναιρέσει τοῦ ἐνὸς διὰ τῶν λοιπῶν κατασκευάζων τὸ ἕτερον, οἷον ἢ πλευρὰ τῆ πλευρᾶ ἢ ἴση ἐστίν ἢ μείζων ἢ ἐλάττων. ἀλλὰ μὴν οὔτε μείζων οὔτε ἐλάττων, ἴση ἄρα ἐστίν. ἕκτος ὁ ἐξ ὄλων ὑποθέσεων προερχόμενος, οἷον εἰ ὁ θεὸς ἀγαθός, εἰ αἰδῖον τὸ πᾶν, ἀμείβουσιν αἱ ψυχαὶ διαφόρους φύσεις σωματίων.
 42 „Εἰ ἔν ὢν ὁ ἄνθρωπος ἀλγεῖ, καὶ ὁ τρόπος τῆς ἰάσεως εἷς ἔσται.“¹⁾

Τὴν ὕλην ψευδῆ λαβὼν, λέγω δὴ τὰς προτάσεις, συνήγαγε ἀληθὲς συμπέρασμα βουλόμενος ἐκ περιουσίας δεῖξαι, ὅτι ἔν οὐκ ἔστι τὸ στοιχεῖον. μεμαθήκαμεν γάρ, ὅτι δύο τινῶν ὄντων ἐν τῷ συλλογισμῷ, ὕλης τε καὶ εἶδους, κρεῖττον κατὰ τὴν ὕλην σφάλ्लεσθαι ἢ κατὰ τὸ εἶδος. τῆς μὲν γὰρ ὕλης μὴ καλῶς ἐχούσης, ὅταν τὸ εἶδος καλῶς ἔχη, καθάπερ ἐνταῦθα, συνάγεται ἀληθὲς συμπέρασμα. τὸ δὲ εἶδος εἰ παραβλαβῆ²⁾, κᾶν ἢ ὄλη ὕλη ἀληθής, οὐ συνάγεται ἀληθές.

43 „Οὔτε γὰρ τὸ πᾶμπαν ἠέρα λέγω τὸν ἄνθρωπον.“³⁾

Ἐκ⁴⁾ τῆς φωνῆς ταύτης σημαίνεται τὸ μὴ παντελῶς, οὐ τὸ μηδόλως. οὐ γὰρ ἀναιρεῖται παντάπασιν ὑπὸ τῆς τοῦ πᾶμπαν λέξεως τὸ πρᾶγμα. φαίνεται γοῦν ὅ τε ποιητὴς κατὰ τοῦτο τὸ σημαίνόμενον χρώμενος τῆ πᾶμπαν φωνῆ δι' ὧν φησί

οὐδ' ὅτι πᾶμπαν⁵⁾

¹⁾ Gal. De elem. I 3 = vol. I 435. ²⁾ παραβλαβεῖ P. ³⁾ Gal. De elem. I 3 = vol. I 438. ⁴⁾ Aus Galen XV 18. ⁵⁾ Hom. Il. XIII 348.

Ἦθελε λαὸν ὀλέσσαι Ἀχαιῶν Ἰλιόθι πρό,

αὐτὸς δ' Ἴπποκράτης¹⁾, ἠρίκα ἂν λέγῃ· „Τῶν ὀξέων νοσημάτων οὐ πάμπαν ἀσφαλές αἱ προαγορεύσεις²⁾ οὔτε τῆς ὑγείας οὔτε τοῦ θανάτου.“ ὁ μὲν γὰρ ποιητὴς τὸν Δία φησὶ χαριζόμενον τῇ Θέτιδι πολλὴν³⁾ μὲν ὀλεθρον ἐθέλειν ἐργάσασθαι τῶν Ἑλλήνων, οὐ μὴν παντελῶς γ' αὐτοὺς διαφθεῖραι. ὁ δ' Ἴπποκράτης πολλὰς μὲν τῶν προρρήσεων εἶναι βεβαίας, ὡς ἐπεδείξαμεν ἐν τοῖς εἰς τὸ Προγνωστικὸν ὑπομνήμασιν, οὐ μὴν ἀπάσας γε βέλτιον ἀκούειν.

„Ἀξιῶ δ' ἔγωγε τὸν φάσκοντα αἷμα μόνον⁴⁾ εἶναι τὸν ἄνθρωπον καὶ ἄλλο μηδὲν δεικνύναι αὐτὸν μὴ μεταλλάσσοντα τὴν ιδέαν.“⁴⁾

Τὸ γὰρ χρῶμα τῶν χυμῶν ἐστίν, οὐ τῶν στερεῶν τοῦ ζῆου μορίων τῶν ἐπικρατούντων δηλονότι καὶ πλεονεκτούντων, οὐ τῶν ἐλλειπόντων⁵⁾.

Εἰς τὸ „τὴν ιδέαν“.

Μάλιστα⁶⁾ μὲν γὰρ ἐχρῆν, φησὶ⁷⁾, τοὺς ὑγιαίνοντας ἀνθρώπους αἷμα μόνον ἔχειν ἐν τῷ σώματι χωρὶς χολῆς τε καὶ φλέγματος, εἴπερ ἡ φύσις αἷμα μόνον ἐστίν· ἔπειτα δὲ εἰ καὶ συγχωρηθεῖη ποτ' ἐπικτιᾶσθαι χολὴν καὶ φλέγμα, ἠλικίαν μίαν τινὰ ἢ ὥραν τοῦ ἔτους ἐδρίσκεσθαι, καθ' ἣν αἷμα μόνον ἐστίν ἐν τῷ σώματι χωρὶς τῶν ἄλλων χυμῶν. ὡσαύτως δὲ ἐλέγχει καὶ τοὺς ἦτοι χολὴν ἢ φλέγμα φάσκοντας εἶναι τὸν ἄνθρωπον.

„Ἀνάγκη τοίνυν, ὅτε τοσοῦτον διήλλακται⁴⁵ ἀλλήλων τὴν ιδέαν τε καὶ τὴν δύναμιν, μὴ ἐν αὐτὰ εἶναι, εἴπερ μὴ πῦρ τε καὶ ὕδωρ ἐν ἐστίν.“⁸⁾

Ἰδέαν μὲν λέγει τὴν φύσιν, δύναμιν δὲ τὰ σχήματα αὐτῶν καὶ τὰ μὲν τοῦ πυρός μορία πυραμοειδῆ⁹⁾ φησὶν ὁ Πλάτων εἶναι, τὰ δὲ τῆς γῆς κυβοειδῆ. τὸ δὲ καλούμενον ὀκτάεδρον σχῆμα τοῦ ἀέρος ἴδιον εἶναι νομίζει, καθάπερ καὶ τὸ εἰκοσάεδρον ὕδατος. λέγει δὲ τὰ σχήματα ταῦτα σύνθετα

¹⁾ Hipp. Aphor. II 19 = vol. IV 474 L. ²⁾ προαγορεύσεις P.

³⁾ πολλήν P. ⁴⁾ Gal. De elem. I 3 = vol. I 439 = Hipp. VI 36 L. = Gal. XV 41. ⁵⁾ ἐλλειπόντων P. ⁶⁾ Entlehnt aus Galen XV 42. ⁷⁾ φασὶ P.

⁸⁾ Gal. De elem. I 3 = vol. I 441 = Hipp. VI 42 L = Gal. XV 67.

⁹⁾ Aus Gal. De placit. Hipp. et Plat. VIII 3 = vol V 668 (670 M).

εἶναι. τὸ¹⁾ μὲν τῆς πυραμίδος ἐκ τεσσάρων ἰσοπλευρῶν τριγώνων, τὸ δὲ ἑξάεδρον τοῦ κύβου²⁾ τετραγώνων ἕξ, τὸ δ' ὀκτάεδρον τοῦ ἀέρος ὀκτὼ τριγώνων ἰσοπλευρῶν, ὥσπερ γε καὶ τὸ εἰκοσάεδρον τοῦ ὕδατος εἴκοσι τριγώνων. εἰτά φησι τὸ μὲν ἰσόπλευρον τρίγωνον ἐκ τριγώνων ὀρθογωνίων ἕξ γινόμενον, τὸ δὲ τετράγωνον ἐκ τεσσάρων.

Ἀπὸ τοῦ ὀγδόου λόγου τῶν περὶ τῶν Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος δογμάτων.

- 46 „Πῶς γὰρ [ἄν] ἔν γε ἄν ἄλλο τι γεννήσειεν, εἰ μὴ τινι μιχθείη ἄλλῳ;“³⁾

Καὶ αὐτῶν δὲ τῶν ὁμοφύλων ἡ σύνοδος οὐκ ἔξ ἀνάγκης γεννᾷ. λέλεκται γὰρ ἐν τοῖς Ἀφορισμοῖς ὁ λόγος οὗτος αὐτῷ τέλειος, ἐνθα φησὶν⁴⁾. „Ὀκόσαι ψυχρὰς καὶ πυκνὰς τὰς μήτρας ἔχουσι, οὐ κνῖσκονται καὶ ὀκόσαι καθύγρους ἔχουσιν, οὐ κνῖσκονται· ἀποσβέννυται γὰρ ὁ γόνος. καὶ ὀκόσαι ξηρὰς μᾶλλον καὶ περικαέας. ἐνδείη γὰρ τῆς τροφῆς φθείρεται τὸ σπέρμα· ὀκόσαι δὲ ἕξ ἀμφοτέρων τῇ κράσει συμμετρῶς ἔχουσι, ἐπίτεκνοι γίνονται.“

- 47 „Οἷ τε τὸν ἀέρα, καὶ οὗτοι πῦρ μὲν γίνεσθαι φασιν ἀραιούμενον, ὕδωρ δὲ πυκνούμενον.“⁵⁾

Δεῖ γινώσκειν, ὅτι οἱ Στωϊκοὶ ψυχρὸν τὸν ἀέρα φασὶν καὶ ὑγρὸν, ἐκ δὲ τῆς πρὸς τὸ πυρῶδες στοιχείον ἐπιμιξίας εὐκρατον γίνεσθαι, ὃν ὁ Ἀριστοτέλης τε καὶ οἱ περὶ αὐτὸν θερμοὶ εἶναι φασὶ καὶ ὑγρὸν.

- 48 „Μὴ τοίνυν μηδὲ ἐπειδὴ καὶ κατὰ τὰ τῶν ζῴων σώματα τῶν τεττάρων στοιχείων οὐδὲν εἰλικρινές οὐδὲ παντελές ἐστίν, ἀπιστῶμεν ἐκ τούτων αὐτὰ κεκρᾶσθαι.“⁶⁾

Τεσσάρων⁷⁾ γὰρ ὄντων γενῶν, ἕξ ὧν συμπέπηγε τὸ σῶμα, γῆς πυρὸς ὕδατος τε καὶ ἀέρος, ἀκριβέστερον φαίνεται καὶ χρησιμώτερον ἰατρῷ περὶ αὐτῶν ὁ Ἱπποκράτης γεγραφώς. ἐκ μὲν γὰρ τῶν τεσσάρων στοιχείων φησὶ γεγονέναι τὸ σῶμα καλῶν τοῦπίπαν ἀπὸ τῶν δραστικῶν ποιότητων αὐτά, τὸ μὲν

¹⁾ Aus Gal. I. I. p. 669 (671 M). ²⁾ getilgt von Müller. ³⁾ Gal. De elem. I 3 = vol. I 440 = Hipp. VI 36 L. ἄν om. P. ⁴⁾ Hipp. Aphor. 5, 62 (vol. IV 554 L.). ⁵⁾ Gal. De elem. I 4 = vol. I 443. ⁶⁾ Gal. De elem. I 5 = vol. I 452. ⁷⁾ Aus Gal. De placit. Hipp. et Plat. VIII 4 = vol. V 676 (= 679 M.).

ψυχρόν, τὸ δὲ ὑγρὸν καὶ τὸ μὲν θερμόν, τὸ δὲ ξηρόν, οὐ μὴν κατ' ἐκεῖνά γε τὸν περὶ τῶν νοσημάτων λόγον ἐποιήσατο. 49
 δυνάμει μὲν γὰρ ἔστιν ἐν τοῖς σώμασιν (fol. 26 inc.), ἐνεργεῖα δὲ οὐκ ἔστιν. ἀλλὰ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγονότα διὰ μέσων τῶν τροφῶν αἷμα καὶ φλέγμα καὶ ξανθὴ χολή καὶ μέλαινα. πυρὶ μὲν ἀνάλογον ἢ ξανθὴ χολή, ἢ δὲ μέλαινα τῇ γῆ, τὸ δὲ φλέγμα τῷ ὕδατι καὶ διὰ τοῦτο θερμὴ μὲν καὶ ξηρὰ τὴν δυνάμιν ἔστιν ἢ ξανθὴ χολή, καθάπερ τὸ πῦρ, ψυχρὰ δὲ ἢ μέλαινα καὶ ξηρὰ παραπλησίως τῇ γῆ, τὸ δὲ φλέγμα ψυχρόν καὶ ὑγρόν, ὡσπερ τὸ ὕδωρ. μόνον δὲ τὸ ἀερώδες στοιχεῖον ἐν τοῖς τῶν ζώων σώμασιν ὁράται πλησίον τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἐν τε ταῖς ἀναπροαῖς καὶ κατὰ τοὺς σφυγμούς, ἤδη δὲ καὶ τοῖς παλμώδεσι πάθει ἐμφυσήμασι τε καὶ οἰδήμασιν ἐν τε ταῖς καλουμέναις πνευματώσεσιν. ἢ δ' ἐξ ἀπάντων τῶν τεσσάρων στοιχείων 50
 σύμμετρος κρᾶσις ἐγέννησε τὸ ἀκριβὲς αἷμα. ἄχρι¹⁾ μὲν οὖν τοῦ πλέον²⁾ ἢ ἔλασσον ἕκαστον τῶν συντιθέντων ἡμᾶς γιγνόμενον³⁾ αἱ νόσοι καθίστανται κοινὸς ὁ λόγος ἔστιν ἐπὶ τε τῶν χυμῶν καὶ τῶν στοιχείων. ἐπὶ δὲ τοῦ καθ' ἑαυτὸ που σιάντος ἐν τινι τόπῳ τοῦ σώματος οὐκέθ' ὁμοίως ὁ λόγος ἀληθής. οἱ μὲν γὰρ χυμοὶ σαφῶς ὁρῶνται, καθ' ὅπερ ἂν ἐν τῷ σώματι μόριον σιῶσι, νόσους ἐργαζόμενοι, τὰ ἐρυσιπέλατα καὶ τοὺς ἔρπητας ἢ ξανθὴ χολή, τοὺς καρκίνους δὲ ἢ μέλαινα, τὰ δ' οἰδήματα τὸ φλέγμα. τὸ δ' αἷμα κατὰ τε τὸν πνεύμονα 51
 καὶ μεταξὺ θώρακος τε καὶ πνεύμονος, ὅταν ἐκχυθὲν τῶν οἰκείων ὀργάνων σιῆ σιπόμενον, ἐν τῷ χρόνῳ φθορὰν ἐργάζεται καὶ κατὰ γαστέρα καὶ κατὰ τὰ μεγάλα τῶν τραυμάτων θρομβούμενον ἐσχάτους κινδύνους ἐπιφέρει. γῆν δ' οὐδαμοῦ καθ' ἑαυτὴν ἰδεῖν ἔστι μόνην ἐν τῷ σώματι ἀθροισθεῖσαν, ὡσπερ οὐδὲ πῦρ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ μόνον οὐδ' ὕδωρ στοιχειῖον, ἀλλ' ἰχώρας τινὰς ἐπιμιχθέντων ἀλλήλοις τοῦ θ' ὕδατώδους στοιχείου καὶ τοῦ πυρώδους, οὐ μόνων οὐδ' εἰλικρινῶν ἀλλὰ πάχους ἰλυώδους προσλαβόντων. οὕτω δὲ καὶ τὸ φρωδές 52
 πνεῦμα γεννᾶται κατὰ τὰ ζῶα προσλαβούσης γε τῆς ἀερώδους οὐσίας ὑγρὰν ἰκμάδα. καλῶς μὲν οὖν ὁ Ἱπποκράτης ἐπὶ τῶν χυμῶν ἔγραψε τὸ χωριζόμενους τε τῶν ἄλλων καὶ καθ' ἑν

¹⁾ Aus Galen. I l. p. 678. ²⁾ πλέονος ἢ ἐλάσσονος ἑκάστου Müller.

³⁾ γινομένου Müller.

ἄτιοῦν ἰσταμένους μόριον αἰτίους γίνεσθαι νοσημάτων. οὐκ ὀρθῶς δ' ὁ Πλάτων ἐπὶ τῶν στοιχείων εἶπεν αὐτό.

53 „Καὶ μὴν εἰ γῆν ὕδατι δεύσειας, οὐδὲν ἔσται σοι πλέον πηλοῦ.“¹⁾

Ἀπὸ τοῦ περὶ τῶν καθ' Ἴπποκράτην καὶ Πλάτωνα δογμάτων ὀγδόου λόγου. Καὶ²⁾ μὴν καὶ τὸν τρόπον, ὃν ἐκ τῶν στοιχείων τὰ σώμαθ' ἡμῶν συνίσταται, τὸν αὐτὸν ἀμφότεροι λέγουσιν, οὐ δὴπου τῆς γῆς ὕδατι φουραθείσης, εἴτ' ἐν ἡλίῳ θερμανθείσης γεννᾶσθαι τὰ ζῶα φάσκοντες, ἀλλὰ διὰ πλειόνων τῶν μεταξὺ μεταβολῶν. ἐκ μὲν γὰρ τῶν τεττάρων στοιχείων ἢ τε τῶν φυτῶν ἐστὶ γένεσις οἷ τ' ἐξ αὐτῶν καρποὶ καὶ τὰ σπέρματα. τροφή δὲ ταῦτα πάντα προβάτοις τε καὶ ὕσιν αἰετὶ τε καὶ βουσί καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις, ὅσα πόας ἢ καρποὺς δένδρων ἢ ἀκρεμόνας ἢ ῥίζας ἐσθίει. τοῖς δὲ ἀνθρώ-
54 ποῖς αὐτά τε ταῦτα τροφαὶ τὰ ζῶα. γεννᾶται δ' ἐν αὐτοῖς ἐκ τούτων αἷμα καὶ φλέγμα καὶ χολαὶ διτταί, πλεῖστον μὲν αἷμα, διὸ καὶ φαίνεται μόνον ἐν ταῖς φλεψίν, ὀλίγον δὲ τῶν ἄλλων ἐκάστου³⁾. καὶ τοῦτ' ἐστὶν αὐτὸ τὸ αἷμα (fol. 26^b inc.) τῆς γενέσεως ἡμῶν ὕλη⁴⁾, τὸ συγκείμενον ἐκ τῶν τεσσάρων χυμῶν, κατ' ἐπικράτειαν δ' ὀνομασμένον οὕτω. γεννώμεθα γὰρ ἐξ αὐτοῦ κατὰ τὰς μήτρας κνούμενοι καὶ τὴν τε⁵⁾ πρώτην⁶⁾ διάπλασιν ἐκ τούτου λαμβάνομεν, ἐφεξῆς δὲ ταύτῃ τῶν διαπλασθέντων μορίων τὴν τε διάρθρωσιν καὶ τὴν αὐξῆσιν καὶ τὴν τελειώσιν. ἀποκνηθέντες δὲ καὶ πρῶτον μὲν τῷ γάλακτι τρεφόμεθα τὴν γένεσιν ἐξ αἵματος ἔχοντι, μετὰ δὲ ταῦτα ταῖς αὐταῖς τοῖς τελείοις τροφαῖς ἐξ ὧν πάλιν αἷμα καὶ φλέγμα καὶ χολὴ ξανθὴ καὶ μέλαινα γεννᾶται.

55 „Ἀπαντες γοῦν γνωρίζουσιν ἄρτον καὶ φακῆν καὶ πτισάνην.“⁷⁾

Τῶν ὀσπρίων ἢ φακῆ θερμαίνει καὶ ξηραίνει καὶ τῶν λαχάνων ἢ κράμβη καὶ τῶν κρεῶν ὡσαύτως, οἷα τὰ τῶν ἀγρίων συῶν ἐστὶ καὶ τὰ ταριχευθέντα. Ἀπὸ τοῦ περὶ διαίτης ὑγιεινῆς Ἴπποκράτους⁸⁾.

Τί ἐστὶν ἐλατήριον; ἀγρίου σικύου χυλός.

¹⁾ Gal. De elem. I 5 = vol. I 455. ²⁾ Gal. De placit. VIII 4 = vol. V 671 (673 M). ³⁾ ἑκαστον Müller. ⁴⁾ ὡς ὕλη συγκείμενον Müller. ⁵⁾ γε Müller. ⁶⁾ περ αὐτήν P. ⁷⁾ Gal. De elem. I 6 = vol. I 458. ⁸⁾ Gal. XV 179.

„Ἐπεὶ γὰρ ἀλλοιοῦσθαι πέφυκεν ἡ οὐσία, τίνες 56
αἱ δυνάμεναι τοῦτο δραῖν ὑπάρχουσι ποιότητες,
ἐφεξῆς ἰδωμεν.¹⁾

Ἐνταῦθα δείκνυσιν ὁ Γαληνὸς δὲ εἶναι τὰ στοιχεῖα ἀπὸ
τῶν ἀλλοιουσῶν ποιότητων, καθάπερ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ Περὶ
γενέσεως καὶ φθορᾶς. ὁ δ' αὐτὸς ἀνὴρ δείκνυσι ταῦτα καὶ ἐν
τῷ πρώτῳ Περὶ οὐρανοῦ καὶ ἀπὸ τῶν ἠοπῶν (?).

Ἀρχὴ τοῦ β. περὶ στοιχείων.

„Μεταξὺ δὲ τούτων κάκεινων ἡμῖν μὲν οἱ τέσ- 57
σαρες χυμοί, τῶν δ' ἄλλων ζώων ἐκάστῳ τοῦθ', ὅπερ
ἂν ὕλη τῆς γενέσεως αὐτῶν ἢ προσεχῆς.“²⁾

Μεταβάλλει γὰρ τὰ μὲν εὐθὺς εἰς ἄλληλα, τὰ δὲ διὰ
μέσων ἐτέρων, οἷον αὐτίκα γῆ μὲν εἰς πυροὺς καὶ κριθὰς καὶ
τᾶλλα τὰ τοιαῦτα· τούτων δ' αὖ πάλιν ἕκαστον εἰς ἀνθρωπίαν
σάρκα. οὐ μὴν αὐτῇ γε τῇ γῆ σάρκα γενέσθαι δυνατὸν ὑπερβάσῃ
τὴν ἐν τῷ μέσῳ μεταβολήν.

„Ἐκατέρων γὰρ ὁ λόγος ἔχει τι πιθανόν.“³⁾ 58

“Ὅτι γὰρ χρὴ τό γε περιττὸν τῶν χολῶν καὶ τοῦ φλέγ-
ματος ἐκκρίνεσθαι προνοεῖσθαι κατὰ τὴν ὑγιεινὴν δίαιταν,
ὅπως μὴ πλεονάσαντες ἐν φλεγματικοῖς ἢ χολοποιοῖς ἐδέσμασιν
αὐξήσωμέν τινα τῶν χυμῶν τούτων, εὐδηλὸν ἐστὶ. τοῦτο οὖν
ὁμολογοῦμενον ἔχοντες οὐδὲν εἰς τὰ τῆς τέχνης ἔργα βλαβη-
σόμεθα κατ' οὐδετέραν δόξαν, ἐάν τε στοιχειώδεις τοὺς δ
χυμοὺς λέγωμεν ἐάν τε τὸ μὲν αἷμα μόνον ὑπὸ τῆς φύσεως
γίνεσθαι κατὰ πρῶτον λόγον, ἔπειθαι δ' ἐξ ἀνάγκης αὐτοῦ τῇ
γενέσει τοὺς ἄλλους τρεῖς χυμοὺς. Ἀπὸ τοῦ Περὶ τῶν ἐναντιῶ
δοκούντων⁴⁾. Ἐν δὲ τῷ Περὶ τῶν καθαιρόντων φαρμάκων
φησὶν ὅτι τὰ γὰρ τοι καθαιρόντα⁵⁾ . . .

„Ἐπ' αὐταῖς δὲ τρίτον τὸ φλέγμα κατὰ φύσιν.“⁶⁾ 59

Δέδεικται δὲ ἡμῖν ὁ μὲν τοῦ φλέγματος χυμὸς ἐκ τῶν
φλεγματικῶν ἐδεσμάτων κατὰ τὴν πρώτην ἐν τῇ γαστρὶ πέψιν

¹⁾ Gal. De elem. I 9 = vol. I 483. ²⁾ Gal. De elem. II 1 =
vol. I 493. ³⁾ Gal. De elem. II 1 = vol. I 494. ⁴⁾ Üter diese verloren
gegangen Schrift Galens vgl. Philol. 52 S. 431—34 und Philol. 55
S. 689—93. ⁵⁾ Das Zitat ist unvollständig; gemeint scheint die Stelle zu
sein bei Gal. XI 336: τὰ γὰρ τοι καθαιρόντα δι' αὐτὸ τοῦτο πρὸς ἀπάντων
ὀνομάζεται καθαιρόντα, διότι καθαρὸν ἀποφαίνει τὸ αἷμα τῶν εἰρημένων
περιτιωμάτων. ⁶⁾ Gal. De elem. II 4 = vol. I 502.

γινόμενος, ὡσπερ ὁ πικρόχολός τε καὶ μελαγχολικός ἐν ἥπατι μεταβάλλων τε κατὰ τὴν ἐν τούτῳ (fol. 22 inc.) πέψιν ὁ φλεγματικός εἰς αἷμα. καὶ διὰ τοῦτο μηδὲν αὐτοῦ γεγονός ἴδιον ὄργανον εἰς κάθαρσιν τοῦ αἵματος ὡσπερ αἶ τε κύστεις ἀμφότεραι καὶ ὁ σπλήν.

60 „Ἐνι δὲ καὶ ὄξύ καὶ γλυκὺ καὶ πικρὸν καὶ ἀλμυρὸν καὶ παντοῖον.“¹⁾

Ὡσπερ²⁾ δηλονότι καὶ κατὰ τὸν ἄνθρωπον ὄξύ μὲν τὴν μέλαιναν χολήν, πικρὸν δὲ τὴν ξανθήν, γλυκὺ δὲ τὸ αἷμα καὶ ἀλμυρὸν τὸ φλέγμα. καὶ γὰρ καὶ τοιοῦτόν ἐστι τὸ φλέγμα καθάπερ ἄλλο γλυκὺ καὶ ἕτερον ὄξύ, καὶ τι μηδεμίαν ἔχον ἐπίσημον ποιότητα. διὰ τοῦτό μοι δοκεῖ καὶ κατὰ τὸ τέλος τῆς ῥήσεως προσθεῖναι τὸ καὶ παντοῖον, οὐ μόνον ἐν τῷ φλέγματι διαφορὰς ὄρων παμπόλλας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους χυμούς. ὡσπερ γὰρ ὄξύ καὶ γλυκὺ καὶ πικρὸν καὶ ἀλμυρὸν, οὕτως καὶ στρουγγρόν τι καὶ αὐστηρὸν καὶ δριμύ καὶ λιπαρὸν εἶδος ἐστι χυμοῦ ἔν τε τοῖς ζώοις καὶ φντοῖς καὶ δηλονότι καὶ κατὰ τὴν γῆν ἀνάλογον αὐτοῖς.

61 Ἀρχὴ τοῦ πρώτου Περὶ κράσεων.

Κράσις ἐστὶν ἔνωσις τῶν ἐναντίων ὄλων δι' ὄλων κεραννυμένων. καὶ ἄλλως· ἢ ἐξ ὁμοίων καὶ ἐξ ἀνομοίων σύστασις τοῦ ζώου. καὶ ἄλλως. κράσις ἐστὶν ὡς ἡ τῶν ὑγρῶν διασπασίαν τῶν ὄγκων παρακειμένων δρῶσαι εἰς ἀλλήλας αἱ ποιότητες δι' ἀλλήλων διαβῶσι. τῶν γὰρ μίξεων ἢ μὲν ἐστὶ κράσις ὡς ἐπὶ τοῦ οἰνομέλιτος, ἢ δὲ παράθεσις.

62 „Ἐξ μὲν γὰρ γίνεσθαι τῶν τεσσάρων ἀλλήλαις ἐπιπλεκομένων τὰς συζεύξεις, ἀλλὰ τὰς δύο τούτων ἀδυνάτους ὑπάρχειν.“³⁾

Δεῖ δὴ τὸν τῶν ἐκτεθέντων ὄρων ἀριθμὸν ἐπὶ τὸν μονάδι ἐλάττονα πολλαπλασιάζειν καὶ τοῦ γενομένου τὸ ἥμισυ λαβόντα τοσαύτας λέγειν εἶναι τὰς συμπλοκάς καὶ ἡ αἰτία τῆς μεθόδου δῆλη. ἐπειδὴ γὰρ ἕκαστον πρὸς τὰ λοιπὰ πάντα σχέσιν ἔχει καὶ εἰσὶν αἱ σχέσεις μονάδι ἐλάττορες τῶν ὄρων, ἅτε μεταξὺ τῶν ὄρων οὔσαι, διὰ τοῦτο τὸν τῶν ἐκτεθέντων ὄρων ἀριθμὸν ἐπὶ τὸν μονάδι ἐλάττονα πολλαπλασιάζομεν καὶ γίνονται ἰβ',

¹⁾ Gal. De elem. II 5 = vol. I 507. ²⁾ Ohne Rücksicht auf die Satzkonstruktion aus Gal. XV 80 entnommen. ³⁾ Gal. De temper. I 2 = vol. I 518.

ἀφ' ὧν λαμβάνειν δεῖ τὸ ἥμισυ ὡς κὰν ταῖς πέντε φωναῖς ὁ Πορφύριος ποιεῖ καὶ γίνονται σ̄τ, ἀφ' ὧν αἱ δύο ἀσύστατοι, καὶ γίνονται δ̄.

„Ἄλλ' εἶπερ ὁ θάνατος τοιοῦτος, ἀναγκαῖον 63 ἤδη καὶ τὴν ζωὴν, ὡς ἂν ἐναντίαν ὑπάρχουσαν αὐτῷ, θερμὴν τε εἶναι καὶ ὑγρὰν.“¹⁾

Ἰστέον, ὅτι ἡ μὲν ζωὴ εἰδοπεποιήται, ὁ δὲ θάνατος οὐκ εἰδοπεποιήται. στέρησις γὰρ τίς ἐστι. καὶ πάλιν τὰ ἐναντία μεταβάλλουσιν εἰς ἄλληλα. ὁ δὲ θάνατος εἰς ζωὴν οὐ μεταβάλλει. μὴ ἀπατησάτω γὰρ ἡμᾶς τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος²⁾, ὅτι καὶ τὸ ζῶν ἐκ μὴ ζῶντος γίνεται καὶ ἐκ ζῶντος μὴ ζῶν. ἄλλο γὰρ τι αἰνιττόμενος ταῦτα ἔλεγεν. ἢ γὰρ διὰ τὴν μετεμψύχωσιν τοῦ ἄλλου φθορὰν εἶναι ἄλλου γένεσιν. οὕτω γὰρ ἐκ νεκρῶν σκώληκες γίνονται.

„Ἄλλὰ τοῦτο³⁾ μὲν καὶ ἄλλως αὐτῷ συμβέ- 64 βηκεν.“⁴⁾

Διὰ τὴν τοῦ ἡλίου ὑποχώρησιν. τῆς γὰρ τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς ἀέρος θερμοσίας, ἣν ἴσχει κατὰ τὸ θέρος, ὁ ἥλιος αἴτιος ἐγγύς τε καὶ κατὰ κορυφὴν ἡμῶν ἀφικνούμενος καὶ μακροτέραν τὴν ἡμέραν ποιούμενος. οὕτως καὶ τῆς ἐν χειμῶνι ψυχρότητος ὁ αὐτὸς αἴτιος λοξὸς καὶ ταπεινὸς ἐν ὀλίγῳ τε χρόνῳ τὴν ὑπὲρ γῆς φθορὰν ποιούμενος. ὁ δὲ Ἴπποκράτης⁵⁾ φησὶ· „Ὅταν δὲ ὁ χειμῶν καταλαμβάνῃ, ἢ τε χολὴ ψυχομένη ὀλίγη γίνεται καὶ τὸ (fol. 22^b inc.) φλέγμα αὔξεται πάλιν ἀπὸ τε τῶν ὑειῶν⁶⁾ [καὶ] τοῦ πλήθους καὶ ἀπὸ τῶν νυκτιῶν τοῦ μήκεος.“

„Ἔτος νότιον, ἐπόμβριον, ἀπνοια διὰ τέλεος.“⁷⁾ 65

Ἀναμνησθῶμεν,⁸⁾ ὅτι πολλὰς ἐν τῷ περιέχοντι καταστάσεις ἐωράκαμεν ἡρεμίαν τε καὶ νηρημίαν ἐχούσας, καθάπερ ἐν τῇ θαλάττῃ γαλήνη. ὡς οὖν ἐν αὐτῇ διὰ παντὸς μὲν ἐστὶ ρεῦμα κατὰ τὸ βάθος ἢ μεῖζον ἢ μείον, οὐ φαίνεται δ' ἐνίοτε σαφῶς διὰ σμικρότητα, πλὴν εἰ στενὸν εἴη τὸ δεχόμενον αὐτὴν χωρίον, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐν τῷ περιέχοντι παντελὴς μὲν ἀκίνησία καὶ στάσις οὐδέποτε γίνεται. λανθάνει δ' ἐνίοτε

¹⁾ Gal. De temper. I 3 = vol. I 523. ²⁾ Phaedr. 71 D. ³⁾ τούτω P. ⁴⁾ Gal. De temper. I 4 = vol. I 526. ⁵⁾ Hipp. De nat. homin. I 7 = vol. VI 48 L. ⁶⁾ ὑειῶν P. ⁷⁾ Gal. De temper. I 4 = vol. I 531. (= Hipp. vol. III 66 L.) ⁸⁾ Aus Galens Kommentar zu den Epidemien des Hippokrates. Gal. XVII A 650, entlehnt.

διὰ μικρότητα. καὶ νέφη δ' ὀρῶμεν ἐν ταῖς τοιαύταις ἀπνοίαις
πολλάκις ἐστάναι μὲν δοκοῦντα, κινούμενα δὲ κατὰ ἀλήθειαν.

- 66 „Ὅτι δὲ καὶ παραβάλλοντες ἑτέρα κράσει
πολλάκις ἑτέραν ἀποφαινόμεθα τὴν ἑτέραν αὐτῶν
εἶναι θερμὴν ἐν ἴσῳ τῷ θερμότεραν, ἐπιλανθάν-
ονται τοῦδε.“¹⁾

Ταύτη²⁾ διήνεγκε τὸ μείζον τοῦ μεγάλου τῷ τὸ μὲν
μείζον παντὸς τοῦ μικροτέρου δύνασθαι μείζον λέγεσθαι, τὸ
δὲ μέγα οὐ παντὸς οὐτινος μείζον, ἀλλὰ μόνον τῶν ὁμογενῶν.
οὕτως δὲ καὶ περὶ μικροτέρου καὶ μικροῦ καὶ θερμότερου καὶ
θερμοῦ. διαφέρει γὰρ τὸ θερμὸν τοῦ θερμότερου τῷ τὸ μὲν
θερμότερον παντὸς τοῦ ψυχροτέρου δύνασθαι θερμότερον
λέγεσθαι, τὸ δὲ θερμὸν οὐ παντὸς οὐτινος θερμὸν, ἀλλὰ³⁾
δηλονότι τῷ μέσῳ τε καὶ συμμέτρῳ προσαγορευομένῳ καθ'
ἕκαστον γένος ἢ εἶδος ὡσπερ κανόνι παραβάλλοντες⁴⁾ καὶ κρι-
τηρίῳ· διαφέρει τῷ τὸ μὲν θερμότερον πρὸς ὀτιον τὸ ἐπι-
τυχὸν παραβάλλεσθαι, τὸ δὲ θερμὸν πρὸς μόνον τὸ σύμμετρον.

- 67 „Φλέγμα μὲν ὑγρότατόν ἐστι καὶ ψυχρότατον,
αἷμα δὲ θερμότερον καὶ ὑγρότατον.“⁵⁾

Τὸ μὲν ὄξυ καὶ συνειὸν ἐν τῇ ψυχῇ διὰ τὸν χολώδη
χυμὸν ἐστι, τὸ δὲ ἑδραῖον καὶ βέβαιον διὰ τὸν μελαγχολικόν,
τὸ δ' ἀπλοῦν καὶ ἡλιθιώτερον διὰ τὸ αἷμα. τοῦ δὲ φλέγματος
ἡ φύσις πρὸς μὲν ἡθοποιῖαν ἄχρηστος. ἀναγκαίαν δὲ φαίνεται
τὴν γένεσιν ἔχειν ἐν τῇ πρώτῃ μεταβολῇ τῶν σιτίων.

Ἄρχή τοῦ β. λόγου.⁶⁾

- 68 „Αἶ δ' ἐν τῇ κεφαλῇ τε καὶ ταῖς ὀφρύσι καὶ
κατὰ τὰ βλέφαρα καὶ παισὶν οὖσιν ἡμῖν ὑπάρ-
χουσιν.“⁷⁾

Γένεσις⁸⁾ μὲν γὰρ ταῖς θριξίν οἷαπερ ἡ τῶν ἐκ τῆς
γῆς φνομένων. καθάπερ δὲ ἐν τούτοις τὰ μὲν κατὰ τέχνην

¹⁾ Gal. De temper. I 5 = vol. I 536. ²⁾ Am Rande steht ἀπὸ τῆς σφυγμικῆς und in der Tat ist die Stelle aus Gal. Περὶ διαγνώσεως σφυγμῶν lib. II 2 (= vol. VIII 842) entlehnt. ³⁾ Gal. VIII 843. ⁴⁾ Nach παραβάλλοντες folgen ein oder zwei Worte, die wegen eines Loches in der Handschrift nicht lesbar sind. ⁵⁾ Gal. De temper. I 9 = vol. I 568. ⁶⁾ Steht am Rande. ⁷⁾ Gal. De temper. II 5 = vol. I 619. ⁸⁾ Der ganze Abschnitt bis ἡμᾶς προτιρέπει ist wörtlich aus Gal. De compos. medic. sec. locos I 1 (= vol. XII 379) entlehnt.

καὶ προαίρεσιν τοῦ γεωργοῦ, τὰ δὲ κατὰ τὰς φυσικὰς αἰτίας γεννᾶται, τὸν αὐτὸν τρόπον κὰν τοῖς τῶν ζώων σώμασιν ἀρούρα μὲν τι πι πυροῦς ἢ κριθᾶς ἢ τι τῶν ἄλλων δημητροίων σπερμάτων ἐν αὐτῇ φνόμενον ἐχούσῃ τῆς κεφαλῆς εἰοικίας, ταῖς δὲ ἄλλαις πόαις ὅσαι¹⁾ κατὰ τὰ νοτιερά χωρία φύονται, τῶν ἐν ὄλω τῷ σώματι τριχῶν ὁμοίαν ἐχουσῶν τὴν γένεσιν. οὐ γὰρ κατὰ πρῶτον λόγον ἢ φύσις εἴωθε γεννᾶν, ἀλλὰ κατὰ τι συμβεβηκός. αἶ γε μὴν κατὰ τὰ βλέφαρα καὶ τὰς ὀφθάλμους ἐδείκνυντο χρεῖαν οὐ μικρὰν παρέχουσαι τοῖς ζώοις. αἱ δὲ ἐπὶ τῶν αἰδοίων τε καὶ τῶν γενείων ἔνεκα μικροτέρων χρεῖων δοκοῦσι γεγονέναι. Διὸ καὶ τὰ πάθη μάλιστα μὲν τῶν ἐπ' ὀφθαλμοῖς τε καὶ ὀφρῦσιν ἐπὶ τὴν ἐαντιῶν θεραπείαν ἡμᾶς προτιρέπει.

Ἄπορία, πῶς τὰς ἐν τῇ κεφαλῇ τρίχας (fol. 23 inc.)⁶⁹ καὶ ταῖς ὀφρῦσι καὶ τοῖς βλεφάροις οὔσας οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἐπομένως ταῖς κράσεσι φησὶν ὁ Γαληνός, εἶτα λέγει, ὡς ἡ μὲν θερμὴ καὶ ξηρὰ κράσις δασεῖά ἐστι, ψιλὰ δὲ τριχῶν αἱ ψυχραὶ κράσεις καὶ μέλαιναί μὲν τῶν θερμῶν καὶ ξηρῶν, τῶν δὲ ψυχρῶν τοιαῖδε.

Λύσις· ἢ δηλονότι ταῦτα ὁ Γαληνὸς περὶ τῶν ἐν ὄλω τῷ σώματι φάσκει, οὐ περὶ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ. ταύτας γὰρ ἐπὶ πάσης κράσεως εἶναι λόγῳ προνοίας, τὸ δὲ τοιαύδε λόγῳ τῆς ἀναλόγου καθ' ὄλον τὸ σῶμα ἢ τὴν κεφαλὴν κράσεως.

„Καὶ δὴ φαλακροῦνται μὲν μᾶλλον γηρῶντες⁷⁰ οἱ ἄνθρωποι, πολιοῦνται δὲ τοὺς κροτάφους.“²⁾

Ἄπὸ τοῦ γ. τμήματος τῆς σι. ἐπιδημίας.³⁾ Ἡ δέρματος ἀραιότης, ἢ κοιλίας πυκνότης, ἢ δέρματος σύνδεσις, ἢ τῶν σαρκῶν αὔξεις, ἢ κοιλίης νάρκωσις, ἢ τῶν ὄλων σύγχυσις, ἢ τῶν ἀγγείων ἀκαθαρσίη, ἢ ἐγκεφάλου ἀνάλωσις, διὸ καὶ φαλακρότης, ἢ τῶν ὀργάνων τριψίς.⁴⁾

Ἐγκεφάλου ἀνάλωσιν φησὶ τὴν μείωσιν.⁵⁾ ὥστε τὰ τοῦ⁷¹ βρέγματος ὅσιτ' αἰσθητὰ καὶ μαλακώτερα τῶν ἄλλων ὄντα καὶ ἄνωθεν ἐπικείμενα γίνεσθαι ξηρὰ διὰ τὴν ἐνδειαν τοῦ ἐγκεφάλου, μηκέτ'⁶⁾ ἐξικνουμένου πρὸς αὐτὸ μηδ' ἄπτεσθαι

¹⁾ ὅσα P. ²⁾ Gal. De temper. II 5 = vol. I 621. ³⁾ Hipp. Epid. VI = vol. V 294 L. cf. Gal. XVII B. ⁴⁾ κατὰ τριψίς Hipp. ⁵⁾ Aus Gal. vol. XVII B p. 5 entlehnt. ⁶⁾ μὴ κατεξικνουμένου P.

δυναμένου. συνιζάνει τε γὰρ καὶ καταπίπτει ταπεινούμενος ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ βάσιν. ἀκόλουθον δ' ἐστὶ τῶν ὁσίων τούτων ξηρανομένων ξηραίνεσθαι καὶ τὸ περιεταμένον αὐτοῖς δέρμα. καὶ φαίνεται γε καὶ αὐτῇ τῇ αἰσθήσει πάνν ξηρὸν ἐπὶ τῶν φαλακρῶν, ὡς μηδὲ ἀποδείξεως δεῖσθαι. ὅταν γε μὴν ἐπὶ πλέον τύχη ξηρανθεὶς ὁ ἐγκέφαλος ὡς ἐπὶ τινῶν ἐν ἐσχάτῳ γήρει συμβαίνει καὶ τὰς τῶν νεύρων ἐκφύσεις ἀναγκαῖον ἀποξηραίνεσθαι τηρικαῦτα, καὶ διὰ τοῦτο μήθ' ὄρᾶν ὁμοίως ἔστι¹⁾ μήτ' ἀκούειν μήτ' ἄλλο τι τῶν κατὰ τὰς αἰσθήσεις ἢ τὰς καθ' ὁρμὴν κινήσεις ἐρρωμένως ἀποτελεῖν, ὥστε εἰκότως αὐτὸν ὠνομακέναι κατὰτριψιν ὀργάνων ἐκ μεταφορᾶς τῶν κατὰτριβομένων ἱματίων

72 καὶ σκευῶν. καὶ γὰρ καὶ ταῦτα φαίνεται ξηρότερα σφῶν αὐτῶν γινόμενα μετὰ τὰς πολυχρονίους χρήσεις, ἥνικα καὶ κατατετριῖσθαι λέγομεν αὐτά. τῶν²⁾ δ' ἄλλων μερῶν τοῦ κρανίου μάλιστα μὲν οὐδ' ἀφίσταται ὁ ἐγκέφαλος πλέον, εἰ δὲ καὶ ἀποστειή ποτέ, διὰ γοῦν τὰς ἐπικειμένας τοῖς ὁστοῖς σάρκας οὐκ ἀπόλλυται παντάπασιν ἢ τοῦ δέρματος ὑγρότης οὐδ' αἰ τρίχες. ἔμαθες γὰρ μήτε ἐκ τοῦ διύγρου δέρματος φύεσθαι τρίχας μήτε ἐκ τοῦ ξηρανθέντος σφοδρῶς.

73 „Οὐδὲ γὰρ οἱ φυσιογνωμονεῖν ἐπιχειροῦντες ἀπλῶς ἀποφαίνονται περὶ πάντων, ἀλλ' ἐκ τῆς πείρας καὶ οἷδε διδαχθέντες, εἰ μὲν τις ἱκανῶς εἶη δασύς τὰ στέρνα, θυμικὸν ἀποφαίνονται.“³⁾

Διὸ καὶ ὁ Ἰπποκράτης⁴⁾ φησί· „Φωνὴ ὁκοίη γίνεται ὀργιζομένοις, ἢν τοιαύτη μὴ ὀργιζομένῳ ἢ φύσει, καὶ ὄμματα οἷα ἂν ἢ φύσει ταραχώδεα, οἷα ὅταν ὀργίζονται⁵⁾ οἱ μὴ τοιοῦτοι, καὶ ρούσων οἷον τὸ φθινῶδες ποιεῖ τὸ εἶδος, ἢν τοιοῦτος φύσει ὑπάρχη,⁶⁾ εἰς τοιοῦτον νόσημα παρέσται“. τοῦτο οὖν ἐκ τούτων δείκνυσιν, ὡς ὁποῖος ἕκαστος ἐν πάθει φαίνεται γινόμενος, ἐὰν τοιοῦτος ἢ φύσει, πρὸς τὸ πάθος ἐπιτηδειός ἐστιν. ἐὰν μὲν οἷος ὁ ὀργιζόμενος ὀργίλος, ἐὰν δὲ οἷος ὁ ἐρῶν ἐρωτικός, ἐὰν δὲ οἷος ὁ θυμούμενος θυμικός, ἐὰν δὲ οἷος ὁ ἐπιθυμῶν ἐπιθυμητικός. οὐ μόνον δὲ τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ σώματος ἐπιτηδειότης ἄλλου πρὸς ἄλλο πάθος.

¹⁾ ἔτι P. ²⁾ Aus Gal. XVII B p. 4. ³⁾ Gal. De temper. II 6 = vol. I 624. ⁴⁾ Hipp. Epid. VI 7, 6 = vol. V 340 L. ⁵⁾ ὀργίζονται P. ⁶⁾ ὑπάρχει P.

ἂν δὲ ὁποῖον ἐν τῷ φθινώδει πάθει γίνεται τὸ σῶμα, τοιοῦτον 74
ὑπάρχει φύσει, ἠρόνως ἔσται φθινώδης ὁ ἄνθρωπος οὗτος.
ἔὰν δὲ οἶον τὸ ὑδερῶδες, ὑδερικός¹⁾, ἔὰν δὲ οἶον τὸ μελαγχο-
λῶδες, μελαγχολικός²⁾. οὕτως δὲ καὶ εἰ εὐκίνητος ἢ καὶ σφοδρὸς
ταῖς ὀρμαῖς καὶ σεσι μημένος³⁾ (?), ἔτοιμος εἰς φρενίτιν καὶ
μανίαν ἔστιν. ἔὰν δὲ ἀργὸς καὶ βραδὺς καὶ νωθρός, εἰς λήθαρ-
γον, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁ αὐτὸς λόγος.

„Ἀλλ’ εἰ μὲν κνισώδεις τινὰς ἢ καπνώδεις 75
ἐργάζοιτο τὰς ἐρυγὰς, ἄμετρον αὐτῇ καὶ πυρῶδες
τὸ θερμόν, εἰ δ’ ὀξείας, ἄρρωστον“⁴⁾.

Ἀπὸ τοῦ δὲ λόγου τῶν ἀπλῶν⁵⁾. Ἡ δ’ ἐν τοῖς χυμοῖς
ὀξύτης ἐν τῷ μεταβάλλεσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ, μὴ κρατεῖ-
σθαι δὲ [τελέως]⁶⁾, μάλιστα [ἔοικε]⁶⁾ γίνεσθαι. τεκμήραιτο⁷⁾ δ’
ἂν τις οὐχ ἦκιστα κὰν ταῖς ὀξύρεγμίαις, ὡς αὐταί γε ταῖς μὲν
μηδόλως ἐν τῇ γαστρὶ μεταβαλλομέναις τροφαῖς⁸⁾ οὐχ ἔπονται,
καθάπερ οὐδὲ ταῖς ἀκριβῶς⁹⁾ πεφθείσαις, μόνας δὲ ταῖς ἡμι-
πέπτους, ὡς ἂν οὕτω τις εἴποι. καλῶ δὲ ἡμιπέπτους, ὅσα
δεξάμεναι τὴν ὑπὸ τῆς ἐν τῇ γαστρὶ θερμοτήτος ἀλλοίωσιν
οὐκέτ’ εἰς τέλος ὑπ’ αὐτῆς ἐκρατήθησαν.

Εἰ γὰρ τις εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἐγένετο τῇ κράσει 76
ξηρότερός τε καὶ ψυχρότερος, οὐ μελαγχολικός ὁ
τοιοῦτος, ἀλλὰ φλεγματικός ἔστι τοῖς περιττώ-
μασιν¹⁰⁾.

Καὶ γὰρ οἱ γέροντες ἐκ μετασπάσεως ὄντες ψυχροὶ καὶ
ξηροὶ οὐ μελαγχολικοί, ἀλλὰ φλεγματικώτεροι τὴν κράσιν εἰσιν.

Ἀρχὴ τοῦ γ’ Περὶ κράσεων.

Τί ἐστὶ δυνάμει¹¹⁾; δυνάμει ἐστὶν εὐφύια καὶ ἐπιτηδειότης 77
οὐσίας οὐκέτ’ ἔργον λειουμένης καὶ κομιζομένης τὴν
ἐνέργειαν ἣν εἶχε πρῶτον δυνάμει. δύναμις δ’ ἐστὶ παρα-
σκευαστικὸν τελείας¹²⁾ οὐσίας καὶ ἐτοιμότης ἀκώλυτος οἰστική
ἐνεργείας αὐτόθι προβαλλομένη τὰ ἑαυτῆς καὶ οὐχ ταῦτα
δεχομένης (fol. 23^b inc.).

¹⁾ ὑδερικόν P. ²⁾ μελαγχολικόν P. ³⁾ Das Wort ist teilweise durch ein Loch absorbiert; die richtige Lesart ist ungewiss. ⁴⁾ Gal. De temper. II 6 = vol. I 629. ⁵⁾ Aus Gal. vol. XI p. 665—666. ⁶⁾ Fehlt in P. ⁷⁾ τεκμαίρετο P. ⁸⁾ τροφήν P. ⁹⁾ ἀκριβεῖς P. ¹⁰⁾ Gal. De temper. II 6 = vol. I 642. ¹¹⁾ cf. Gal. De temper. III 1 p. 646; τί ποτε σημαίνει τὸ δυνάμει. ¹²⁾ τελεία P.

78 „Λοιπὸν ἄν εἶη περὶ τῶν δυνάμει τοιούτων διελθεῖν.“¹⁾

Τὸ δυνάμει κατὰ φιλοσόφους διπλὸν ἢ κατ' ἐπιτηδειότητα ἢ καθ' ἕξιν ἢ καθ' ἑαυτὸ ἢ κατὰ συμβεβηκός. λέγεται δὲ κατὰ συμβεβηκός δυνάμει, οἷον τὸ ψυχρὸν θερμαῖνον, ὅπερ ἀντιδιήρηται τῷ καθ' ἑαυτὸ. ἀνάγεται δὲ εἰς τὸ καθ' ἕξιν. παρὰ δὲ τοῖς ἰατροῖς δυνάμει τὸ κατ' ἐπιτηδειότητα τριχῶς ἢ πρὸς ἕξιν, ὡς τὸ νεογενὲς παιδίον μέλλον ἕξιν γεωμετρικὴν προσλαβεῖν ἢ πρὸς τὸ κατ' εἶδος. κατ' εἶδος δὲ λέγεται ὡσπερ ἐπὶ τοῦ χυλοῦ καὶ τοῦ αἵματος ἢ πρὸς ἐνέργειαν ὡς ἐπὶ τοῦ νεογενοῦς κινός. μέλλει γὰρ οὗτος ἐνέργειαν θηρατικὴν προσλαβεῖν. καὶ ἄλλως. τὸ δυνάμει παρὰ τοῖς ἰατροῖς τετραχῶς. ἢ ἐνεργεία, ὅπερ καὶ καθ' ἕξιν λέγεται, ὡς τὸ πῦρ, ὅπερ οὐ θερμαίνει τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ἐν ἀγγεῖῳ περιεχόμενον λέγεται δυνάμει θερμόν, ἢ ὡς οἰκεία ὕλη, ὡς τὸν κάλαμον δυνάμει πυρῶν (?), ἢ καθ' ἑαυτὸ, ὅπερ καὶ κατ' ἐπιτηδειότητα λέγουσιν ὡς δυνάμει θερμόν, ἢ κατὰ συμβεβηκός δυνάμει θερμόν, ὡς τὴν ψυχρολουσίαν. τὸ δὲ κατ' ἐπιτηδειότητα διαιροῦσιν εἰς τρία, ὡς προεῖρηται.

80 „Ἡ μεταβολῆς ἀρχὴν παρὰ τοῦ σώματος λαβόντα σήπεται τούντεῦθεν ἤδη καὶ διαφθείρεται καῖπειτα συνδιασῆπει τε καὶ διαφθείρει τὸ σῶμα.“²⁾

Ὡς ὁ θαλάσσιος πνεύμων καὶ ἡ καρθαῖς καὶ τὸ τῆς τρογόνος ὄστον καὶ αἱ κακοχυμῶνται τροφαὶ σηπόμεναι καὶ συνδιασῆπουσαι.

81 „Οὕτως οὖν καὶ οἶνος, ἐπειδὴν πολὺς, ὡς μὴ κρατεῖσθαι, πίνηται, τοσοῦτον ἀποδεῖ τοῦ θερμαίνειν τὸ ζῶον ὥστε καὶ πάθη ψυχρότατα γεννᾶν.“³⁾

Ἐπειδὴ τὸ φλέγμα, ὡς καὶ αὐτὸς προῖων ἐνταυθά φησιν, ἐκ τῶν σιτίων τῶν μὴ πεφθέντων ἐν τῇ γαστρὶ γεννᾶται, πολὺς ὁ οἶνος πινόμενος, ὡς μὴ κρατεῖσθαι, ἀπεπιούμενος γίνεται φλέγμα κακὸν τούτου τοῦ χυμοῦ ταῦτα τὰ πάθη γίνεται.

82 „Ὅσα δὲ ψύχει, καθάπερ ὁ πὸς μήκωνος, οὐ μεταβάλλεται πρὸς τοῦ σώματος οὐδ' ἐπ' ὀλίγον.“⁴⁾

¹⁾ Gal. De temper. III 1 = vol. I 646. ²⁾ Gal. De temper. III 2 = vol. I 656. ³⁾ Gal. De temper. III 2 = vol. I 661. ⁴⁾ Gal. De temper. III 3 = vol. I 666.

Ἐκ τῶν Περὶ τῶν ἑαυτῷ δοκούντων. Ἐτερον¹⁾ δὲ γένος ἐστὶ φαρμάκων κατὰ τὴν ιδιότητα τῆς ὅλης οὐσίας ἐνεργούντων. τοιαῦτα δὲ ἐδείκνυον ὄντα τὰ τε καθαίροντα καὶ τὰ δηλητήρια καλούμενα, διαφέροντα τῶν ἀπλῶς θανασίμων ὀνομαζομένων [ἐν] τῷ τὰ μὲν δηλητήρια μηδέποτε ὠφελεῖν ἡμᾶς, τὰ δὲ θάνασιμα φέρειν ὠφέλειαν ἔσθ' ὅτε βραχεῖαν λαμβανόμενα μετὰ μίξεως ἐνίοτε χρησίμων τινῶν. οὕτω γοῦν καὶ τῷ τῆς μήκωνος πολλάκις ὀπῶ²⁾ χρῶμεθα.

Οἶον τὸ κώνειον τῷ ψαρὶ μὲν τροφή, φάρμα-⁸³κον δ' ἀνθρώποις, καὶ τοῖς ὄρτυξιν ἐλλέβορος τροφή.³⁾

Λεπτοὺς γὰρ ἔχοντες οἱ ψᾶρες τοὺς ἐπὶ τῇ καρδίᾳ πόρους φθάνουσι ἐκπέψαι τὸ καταποθὲν πρὶν τὴν ἀπ' αὐτοῦ βλάβην τῶν καιρίων κατάψασθαι. τοῖς δὲ ὄρτυξιν ἐλλέβορος γίνεται τροφή, ιδιότητι κράσεως τὴν βλάβην ἀποφευγόντων.

Ἀρχὴ τοῦ Περὶ φυσικῶν δυνάμεων.

84

„Τῇ λέξει δ' οὐ πάνυ τῇ συνήθει κέχρηται.“⁴⁾

Τί δὴ οὖν χρῆ ποιεῖν τὸν ἀληθείας ἐραστήν; ἐπιδεικνύναι τὰ παραπλήσια ταῖς ἀλλήλων φύσει πράγματα καὶ διὰ τοῦτο παρορῶμενα κἄπειτα τίθεσθαι καὶ αὐτῶν ὀνόματα μάλιστα μὲν, εἰ οἶον τ' ἦν, τὰ συνήθη τοῖς Ἑλλησιν, εἰ δ' ἀγνοεῖ ταῦτα, ποιεῖν ἴδια.

„Ἀλλὰ πρότερον διελέσθαι τε χρῆ καὶ μνηῦσαι⁵⁾ σαφῶς ἕκαστον τῶν ὀνομάτων.“

Χρῆ δὲ ἴσως καὶ περὶ τῶν ὀνομάτων οἷς χρῆσόμεθα κατὰ τὸν λόγον πρότερον διελεῖν, ὅπως μὴ μεταξὺ τῆς διηγήσεως χρωμένων αὐτοῖς ἢ ἀσαφὲς γένηται τὸ λεγόμενον ἢ τὸ συνεχὲς τῆς διδασκαλίας διακόπτηται.

„Ἴνα μὲν γὰρ τὸ ξανθὸν ἐρυθρὸν γένηται καὶ⁸⁶ τὸ ἐρυθρὸν ξανθόν, ἀπλῆς καὶ μιᾶς δεῖται τῆς ἀλλοιώσεως· ἵνα δὲ τὸ λευκὸν μέλαν, ἀπασῶν τῶν μεταξὺ.“⁶⁾

Πρῶτον μὲν γὰρ οἰνώδες γίνεται τὸ λευκόν, ἔπειτα δὲ

1) Philol. 52 S. 433. 2) ὀπῶ durch ein Loch absorbiert. 3) Gal. De temper. III 4 = vol. I 684. 4) Gal. De nat. facult. I 1 = vol. II 1 (= Script. min. III 101. 5) Gal. De nat. facult. I 2 = vol. II 2 (= Script. min. III 101). 6) Gal. De natur. facult. I 10 = vol. II 21 (= Script. min. III 115).

ὑπόπυρρον, εἶτα πυρρὸν καὶ μετὰ τοῦτο ὑπωχρον, εἰτ' αὖθις ὠχρόν, ἐξῆς δὲ ὑπόξανθον καὶ αὖθις ξανθόν, εἰθ' οὕτως ὑπέρουθρον καὶ αὖθις ἐρουθρόν καὶ μετὰ τοῦτο χλωρόν καὶ τελευταῖον μέλαν.

87 „*Ἀρχὴ δὲ αὐτῶν τῆς διδασκαλίας, ὅσα τοῦ τέλους ἐγγύς ἔργα τε τῆς φύσεώς ἐστι καὶ μόρια καὶ δυνάμεις αὐτῶν.*“¹⁾

Ἔργα μὲν τῆς φύσεως ἐγγύς τῆς θρέψεως εἰσιν ἐξομοίωσις πρόσφυσις πρόσθεσις, μόρια δὲ αἱ φλέβες αἱ καθ' ὅλον τὸ σῶμα, αἱ καὶ τὸ αἷμα φέρουσιν. ἥπαρ δὲ καὶ φλέβες αἱματοποιήσεως ὄργανα, γαστήρ χυλοποιήσεως²⁾, σπλῆν χοληδόχος κύστις νεφροὶ καὶ οἱ τούτων πόροι μόρια δύνανται ἔχοντα καθαριστικὴν τῶν περιτιτωμάτων. τὰ μὲν γὰρ ἀλλοιοῦντα παρασκευάζει τὴν ἐπιτήδειον ἐκάστῳ μορίῳ τροφήν, τὰ δὲ διακρίνει τὰ περιτιτώματα, τὰ δὲ παραπέμπει, τὰ δὲ ὑπέρχεται, τὰ δὲ ἐκκρίνει, τὰ δὲ ὁδοὶ
88 τῆς πάντη φορᾶς τῶν χυμῶν εἰσιν. ἀλλοιοῦσι μὲν ἢ τε γαστήρ καὶ τὸ ἥπαρ, διακρίνουσι δὲ ἢ τε χοληδόχος κύστις καὶ οἱ νεφροὶ καὶ ὁ σπλῆν. παραπέμπουσι δὲ οἱ οὐρητήρες, ὑποδέχεται δὲ ἢ κύστις καὶ τὰ λεπτὰ ἔντερα, ὑποδέχονται δὲ τὰ παχέα, ἐκκρίνουσι δ' ἢ κύστις καὶ ἢ μήτρα καὶ ἢ ἔδρα, ὁδοὶ δὲ τῆς πάντη φορᾶς αἱ φλέβες εἰσίν.

89 „*Ὅσπερ τὸ γένος ἐκείνο τῶν ὑδέρων, ὃ τινες ὀνομάζουσιν ἀνὰ σάρκα.*“³⁾

Πάντες ὑδροφοὶ δι' αἰτονίαν ἥπατος γίνονται⁴⁾. ἀσθενεῖ γὰρ τὸ ἥπαρ, ἄγεται ὁ χυλὸς ἐκεῖσε, οὐ δύναται μεταβάλλειν αὐτὸν εἰς αἷμα, μένει ἀπρονόητος καὶ ἐξυδαροῦται. ἔρχεται μεταξὺ ἐντέρων καὶ περιτοναίου, θέλει διαφορηθῆναι, πυκνῶ
90 ὄντι τῷ περιτοναίῳ κωλύεται. ἀντικρατεῖ καὶ εἰ μὲν τὸ ὑγρὸν ἐπικρατεῖ τῶν πνευμάτων, γίνεται ὁ ἀσκήτης ὑδρος, εἰ δὲ τὰ πνεύματα τῶν ὑγρῶν, ὁ λεγόμενος τυμπανίας. ἐν δὲ τῷ παντὶ σώματι γίνεται οὕτως. ἀλλοιοῦται οὐ καλῶς ἐν τῷ ἥπατι ὁ χυλός, διαδίδεται εἰς ὅλον τὸ σῶμα ἢ ἀλλοιωτικὴ δύναμις τοῦ ὅλου σώματος, οὐ δύναται μεταβάλλειν τὴν τροφήν καὶ πρόσ-

¹⁾ Gal. De nat. facult. I 10 = vol. II 23 (= Script. min. III 117).

²⁾ *χυλοποιήσις* fehlt in den Wörterbüchern, während *χυλοποιέω* aus Alex. Trall u. a. belegt wird. ³⁾ Gal. De nat. facult. I 11 = vol. II 24 (= Script. min. III 118). ⁴⁾ *γίνεται P.*

θεσις μὲν γίνεται, πρόσφυσις δὲ καὶ ἐξομοίωσις οὐ γίνεται.
καὶ οὗτος ὁ λευκοφλεγματίας καλούμενος ὕδερως.

„Καταφρονοῦσι δὲ καὶ τῶν ὄνειράτων καὶ τῶν 91
συμβόλων.“¹⁾

Σύμβολόν ἐστιν, ὅπερ προφανῶς δι' ἑτέρου τινὸς δηλοῖ
τὴν ἐκείνου παρουσίαν, ὡς σεισμοὶ καὶ βρονταὶ καὶ ἀστραπαί.

„Τῶν γὰρ ἄλλων οὐδὲν οὐδὲ αὐτὸς ὁ Ἐρα-
σίστρατος ἐκ καρδίας βούλεται τρέφεσθαι διὰ τὴν
τῶν ὑμένων ἐπίφυσιν.“²⁾

Ἀπὸ τῆς Περι χρείας μορίων. Ὅτι³⁾ μὲν οὖν ἡ καρδιά 92
κατὰ τὸν τοῦ διαστελλέσθαι καιρὸν ἔλκουσα τὰς ῥίζας τῶν
ὑμένων ἀνοίγνυσι μὲν τὰ τῶν ἐλκόντων τὰς ὕλας ἀγγείων
στόματα, κλείει δὲ τὰ τῶν ἐξαγόντων [εἰρηταί τε καὶ δέδεικται
πρόσθεν⁴⁾]. εἰρηταί δὲ καὶ ὡς [ἐν] τοῖς ἔλκουσιν ἅπασιν ῥᾶον
ὑπακούει τὰ κούφωτάτα καὶ ὡς ἐπὶ μὲν τοῖς ἄλλοις στόμασιν
ὑμένες ἐπίκεινται τρεῖς, ἐπὶ δὲ τῷ⁵⁾ τῆς φλεβώδους ἀρτηρίας
οὐκέτι, διότι μόνην αὐτὴν ἐπιτρέπειν δεῖ διεξέρχεσθαι τοῖς ἐκ
τῆς καρδίας εἰς τὸν πνεύμονα φερομένοις αἰθαλώδεσι περι-
τώμασιν. ἐκ τούτων ἂν τις ἴσως ὑπονοήσειε μηδὲν ὄλως εἰς 93
τοῦπίσω φέρεσθαι κατὰ τὰ λοιπὰ στόματα τρία τῶν ἀγγείων.
ἀλλ' οὐχ ὧδ' ἔχει τάληθές. ἐν ᾧ γὰρ χρόνῳ συμβαίνει κλείεσθαι
τοὺς ὑμένας, ἀναγκαῖον ἐν τούτῳ φθάνειν ἐλκόμενον εἰς τὴν
καρδίαν αἷμα καὶ πνεῦμα καὶ μὲν γε κὰν τῷ συστέλλεσθαι πρὸ
τοῦ κλεισθῆναι πάλιν ἀντιπέμπεσθαι κατὰ τὸν τοῦ κλείεσθαι
χρόνον. ἀλλὰ καὶ κεκλεισμένων ἤδη τῶν ὑμένων ἐνδέχεται ποτε
τῆς καρδίας σφοδρότερον κινουμένης παραρροῦναι τι μὴ μόνον
ἀτμοῦ καὶ πνεύματος ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ αἵματος. ἀπὸ τοῦ β
λόγου.

„Μετὰ δὲ τὴν τοιαύτην ἐνέργειαν, ὡς οὐδὲν 94
ἔλειπεν, ἔτι προαγαγοῦσαν⁶⁾ εἰς φῶς αὐτὸ σὺν τισὶ
δυνάμεσιν.“⁷⁾

Δυνάμεις λέγει τὰς τρεῖς⁸⁾ δυνάμεις, δι' ὧν διοικεῖται τὸ
ζῶον, μία μὲν ἢ ἐξ ἐγκεφάλου διὰ νεύρων καὶ μυῶν, δευτέρα

¹⁾ Gal. De nat. facult. I 12 = vol. II 29 (= Script. min. III 121).

²⁾ Gal. De nat. facult. II 1 = vol. II 77 (= Script. min. III 156). ³⁾ Gal. De usu part. VI 16 = vol. III 490. ⁴⁾ Die Worte εἰρηταί τε καὶ δ. π. fehlen in P. ⁵⁾ τὸ P. ⁶⁾ προαγαγοῦσαν P. ⁷⁾ Gal. De natur. facult. II 3 = vol. II 81 (= Script. min. III 160). ⁸⁾ τρεῖς ist unsicher.

δὲ τῆς καρδίας δι' ἀρτηριῶν, τρίτη δὲ ἡ τοῦ ἥπατος διὰ τῶν φλεβῶν τῶν ἐν τοῖς σιμοῖς.

95 „Εἰς ἣν παράγουσι μὲν αἱ ἀπὸ τῶν πυλῶν τὸ ἀκάθαρτον αἷμα.“¹⁾

Πύλας ἥπατος ὀνομάζει τοῦ ἥπατος ἐμφυομένας φλέβας. ὀνομάσθησαν δὲ πύλαι παρὰ τοῦ θεμένου πρώτως πύλας ὄνομα τῷ χωρίῳ τούτῳ, πόλει μὲν ἢ οἰκίᾳ τινὶ μεγάλη τὸ ἥπαρ παρεικάσαντος, ἀγροῖς δὲ τὰ τ' ἔντερα καὶ τὴν κοιλίαν, ἐξ ὧν ὡσπερ δι' ὁδῶν τιῶν πολλῶν τῶν φλεβῶν εἰς τὰς πύλας τῆς πόλεως ἢ τῆς οἰκίας κομίζεται τὰ σιτία.

96 „Ἄλλ' οὗτοι γε πρῶτον μὲν ἀγνοοῦσιν, ὡς ἄλλα μὲν ἐστὶ φλεγμονῆς, ἄλλα δὲ τῶν οὕτω καταπεπαρμένων ἐλκτικὰ φάρμακα.“²⁾

Ἡ τῶν ἐλκτικῶν δύναμις ἢ μὲν τις αὐτοφυῆς ἐστίν, ἢ δ' ἐκ σηπεδόνης ὀξυνοῦσης ἔχει τὴν γένεσιν, αὐτοφυῆς μὲν ἢ τε τοῦ δικτάμνου καὶ προπόλεως καὶ θαψίας καὶ ἡ τοῦ σαγαπηνοῦ³⁾ καὶ ἡ τῶν ὀπῶν τοῦ Κυρηναίου τε καὶ τοῦ Μηδικοῦ, ἐκ σηπεδόνης δὲ ἢ τε τῆς ζύμης καὶ ἡ τοῦ ψωρικοῦ καλουμένου, ἤδη δὲ καὶ κόπρος ἢ ἐκ σηπεδόνης. ἐστὶ δὲ καὶ ἕτερον γένος ἐλκόντων οἰκειότητι ποιότητος ἢτοι ὁμοιότητι τῆς ὄλης οὐσίας. ἢ τρίφυλλος⁴⁾ ἢ ἀσφαλιτίς τὸν τῆς ἐχίδνης ἰὸν ἔλκει, θεῖον δὲ τὸν τοῦ σκορπίου.

97 „Πάλιν οὖν, τὸ τρίτον τῷ σωτήρι, τὴν χειρίστην ἀπασῶν δόξαν.“⁵⁾

Ἰστέον, ὡς ἔθους ὄντος παρὰ τοῖς παλαιοῖς πρότερον μὲν θύειν Διονύσῳ καὶ Χάρισιν, εἶτα Ποσειδῶνι καὶ τρίτον Διὶ σωτήρι ὁ Γαληνὸς δύο ἀνατρέψας πρότερον Ἀσκληπιάδην καὶ Ἐρασίστρατον, τρίτον δὲ νῦν Μακεδόνα τὸν Λύκον ἀδολεσχίσαντα, ἀνάπαλιν εἰρωνικῶς ἐμνημόνευσε ὡς τρίτου τοῦ σωτήρος. φησὶ δὲ Ὁρφεὺς⁶⁾

Ζεὺς τ' ἀρχή, Ζεὺς μέσσα, Διὸς δ' ἐκ πάντα τελεῖται. ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς συμποσίοις ἔθος ἦν τοιοῦτον τρεῖς κρατῆρας

¹⁾ Gal. De nat. facult. II 4 = vol. II, 93 (= Script. min. III 168).

²⁾ Gal. De nat. facult. I 19 = vol. II 54 (= Script. min. III 140). ³⁾ σαγαπηνοῦ P. ⁴⁾ τρίφυλλος P. ⁵⁾ Gal. De nat. facult. I c. 17 = vol. II 70 (= Script. min. III 152). ⁶⁾ cf. Aristot. De mundo c. 7: Ζεὺς πρῶτος γένητο, Ζεὺς ὕστατος ἀργικέρανος, Ζεὺς κεφαλὴ, Ζεὺς μέσσα, Διὸς δ' ἐκ πάντα τέτυκται; cf. Überweg I 30. Diels, Vorsokratiker 492.

ιστᾶν, τὸν ἕνα ξενίῳ Δί, τὸν ἕτερον θεοῖς καὶ ἥρωσι, τὸν δὲ τρίτον σωτήρι Δί.

Ἀρχὴ τοῦ β̄ λόγου.

fol. 24. inc.

„Πρόχειρον γὰρ ἦν εἰπεῖν ἔλκοντα παρὰ τῶν 98 φλεβῶν, ὡσπερ αἱ φλέβες αἱ σύνθετοι.“¹⁾

Καὶ τὰς ἀρτηρίας οἱ παλαιοὶ φλέβας ἔλεγον. εἰσὶ δὲ αὗται σύνθετοι. ἐξ ἰνῶν γὰρ καὶ ὑμένων αἱ ἀρτηρίαὶ καὶ αἱ φλέβες σύγκεινται.

Κοιλότης μὲν γὰρ τις ἐν αὐτῷ κατ' αὐτόν, ἀλλ' 99 οὐχ αἵματος αὕτη γε ἀλλὰ πνεύματος ψυχικοῦ μεστή.²⁾

Ἀπὸ τοῦ ε̄ λόγου τῶν ἀπλῶν.

Καὶ³⁾ δῆτα καὶ περιέχεσθαι μὲν ἐν ἅπασιν τοῖς τοῦ ζῴου μέλεσι τουτὶ τὸ πνεῦμα φαμέν, οὐχ ὅμοιον δ' εἶναι πανταχόθεν, καθάπερ οὐδὲ τὸ αἷμα. περιέχεσθαι δὲ κἂν ταῖς κεναῖς χώραις οὐκ ὀλίγην οὐσίαν αὐτοῦ. Οἱ μὲν οὖν Στωικοὶ ταῦτὸ τοῦτο τὸ πνεῦμα τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς εἶναι δοξάζουσιν. ἔτι τοῦ⁴⁾ τρ Θεραπευτικὴν ζωτικὸν ψυχικὸν καὶ φυσικόν.

fol. 24^b inc.

„Τῆ κηπαία κατὰ τὴν παροιμίαν πρὸς Ἀσκλη- 100 πιάδην ἀπεχώρησαν.“⁵⁾

Ἡ παροιμία εἴρηται ἐπὶ τῶν τῆς κοινῆς ὁδοῦ καὶ τετριμμένης ἀποχωρεῖν βουλομένων καὶ διὰ τοῦτο ἀνα καὶ ἄλλοις ὁδὸν κεκοιμημένην ὁδοιπορούντων, εἰδ' ὕστερον εἰς τὴν κοινὴν καὶ προτιέραν ὁδὸν ἐμβαλλόντων. φασὶ δὲ τινες Δημοσθένην τὸν ῥήτορα ὑπὸ Πλάτωνος τῆς διατριβῆς ἐκβλήθέντα ὡς ἦτιον μὲν ταῖς ἐννοίαις τῶν λεγομένων προσέχοντα, τὸν δὲ τοῦ λέ στοημένον εἰσοδὸν τε κήπου ἐφευρηκόντα καὶ λανθάνοντα ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀκροᾶσθαι οὕτω τοῦ Πλάτωνος.

¹⁾ Gal. De nat. facult. II 6 = vol. II 96 (= Script. min. III 170) und Gal. II 97 (= Script. min. III 171). ²⁾ Gal. De nat. facult. II 6 = vol. II 97 (= Script. min. III 171). ³⁾ Gal. XI 731. ⁴⁾ Die auf ἔτι τοῦ folgenden Worte sind nur teilweise lesbar. ⁵⁾ Gal. De nat. facult. II 6 = vol. II 98 (= Script. min. III 172).

101 „Οὕτως ἂν καὶ τὴν ἀντιλογία ἀντιλογίαν εἶημεν πεφεν-
γότες τὴν Ἀσκληπιάδειον μὴ δυνάμενοί γε λύειν
αὐτήν.“¹⁾

Ἀντιλογία λέγει τὴν οὕτως λέγουσαν ἢ συμπεσεῖται τὰ
ἀγγεῖα.

102 „Τὸ γὰρ εἰς ἀπόδειξιν λαμβανόμενον λῆμμα²⁾
τὸ διεξευγμένον οὐκ ἐκ δυοῖν ἀλλ' ἐκ τριῶν ἐστι
κατὰ γε τὴν ἀλήθειαν διεξευγμένον.“³⁾

Συνημμένον μὲν λέγεται ὁ ἀπὸ ἡγουμένου καὶ ἐπομένου
γινόμενος συλλογισμός, οἷον εἰ ἄνθρωπος ἐστὶ, καὶ ζῷον ἐστὶ.
ἀλλὰ μὴν οὐ ζῷον· οὐκ ἄνθρωπος ἄρα. διεξευγμένον δ' ἐστὶ
τὸ ἐξ ἀντικειμένων λαμβανόμενον, οἷον ὁ ἀριθμὸς ἢ περιττός
ἐστὶν ἢ ἄρτιος. ἀλλὰ μὴν οὐ περιττός. ἄρτιος ἄρα. ἐπὶ γὰρ
τῶν τοιούτων τῇ ἀναιρέσει τοῦ ἐνὸς τὸ ἕτερον ἔπεται.

103 „Ἐν μὲν τοῖς περὶ πέψεως λόγοις τοῖς σήπε-
σθαι τὰ σιτία νομίζουσι φιλοτιμῶς ἀντιλέγων. ἐν
δὲ τοῖς περὶ τῆς ἀναδόσεως τοῖς διὰ τὴν παρά-
θεσιν τῶν ἀρτηριῶν ἀναδίδοσθαι τὸ διὰ τῶν φλε-
βῶν αἷμα [νομίζουσιν⁴⁾], ἐν δὲ τοῖς περὶ τῆς ἀνα-
πνοῆς τοῖς περιωθεῖσθαι τὸν ἀέρα φάσκουσιν.“⁵⁾

Γέγονέ τις δόξα οἰομένη κατὰ σῆψιν ἀλλοιοῦσθαι ἐν γαστρὶ
τὰ σιτία, ἐκ τῶν διαχωρημάτων ὡς ἔοικε τὴν ἀφορμὴν ἔχουσα.
αὕτη δὲ τοῖς περὶ τὸν Ἀθήναιον ἐστὶν, ἣν ἐλέγχει ὁ Ἐρασι-
στρατος⁶⁾ τρίψει τὴν πέψιν οἰόμενος ἐν τῇ γαστρὶ γίνεσθαι
ὥσπερ ἐν θυῖα, τῇ γαστρὶ δίκην δοῖδουκος ὑπὸ τοῦ ἐμπύπτον-
τος πνεύματος τριβομένης τῆς τροφῆς. ἐστὶ δὲ τελέως εὐθήθης
ἢ δόξα. τὰ γὰρ τριβόμενα καταθραύεται μὲν, οὐ μὴν κατὰ
χρόαν καὶ τὰς ἄλλας ποιότητας ἐναλλάττεται ὡς πάντα τὰ πεπτό-
μενα. ἔπειτα ἐχρῆν τὰ μικρὰ τοῖς ὄγκοις θᾶπτον θραύεσθαι.
νῦν δὲ ὀρῶμεν, ὡς σησάγια⁷⁾ μὲν ἄθραυστα τηρεῖ, βόεια δὲ

104 κρέα κατεργάζεται ἢ γαστήρ. ἔλεγε δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ποιοῦν
τὴν τρίψιν μοίραν εἶναι πολλὴν τοῦ ἐν τῇ ἀορτῇ πνεύματος,

¹⁾ Gal. De nat. facult. II 7 = vol. II 106 (= Script. min. III 178).

²⁾ Gal. De nat. facult. II 7 = vol. II 106 (= Script. min. III). ³⁾ λῆμμα P.

⁴⁾ νομίζουσιν fehlt in P. ⁵⁾ Gal. De nat. facult. II 8 = vol. II 111 (= Script. min. III 182). ⁶⁾ cf. Gal. XIX 372. Ἐρασίστρατος δὲ τρίψει καὶ

λειώσει καὶ περιστολῇ τῆς γαστρὸς καὶ ἐπικίτητον πνεύματος ιδιότητι (τὰς
πέψεις τῆς τροφῆς φησὶ γίνεσθαι). ⁷⁾ σησάγια P.

ὁ καὶ ἐκάλει ὀλμοκόπον¹⁾, τὴν δὲ γαστέρα ὄλμον, τὰ δὲ σιτία ὀλμοκοπούμενα²⁾. ὅτι δὲ οὐδὲ σήψει γίνεται ἢ πέψις κατὰ ἀλήθειαν, οὕτως ἐλέγχεται, ὡς πᾶσα τροφή, καθὰ καὶ τοῖς φιλοσόφοις δοκεῖ, ἔχει τὸ πικρὸν καὶ ἠδὺ καὶ πρὸ τοῦ μεταβληθῆναι οὐδὲν ἐν αὐτῷ φαίνεται. μετὰ δὲ τὴν μεταβολὴν τὸ μὲν χρηστὸν διαδίδεται ὀλω τῷ σώματι, τὸ δ' αὖ ἄχρηστον ὠθεῖται εἰς τὰ ἔντερα καὶ ἀτημέλητον τῇ φύσει ἐστὶ καὶ διὰ τοῦτο ὀξώδη τὰ περιπτώματα, οὐ τῇ σήψει τῆς τροφῆς. ἄλλη δὲ τις δόξα 105 ἔλεγε τὴν ἀνάδοσιν τοῦ αἵματος γίνεσθαι τῇ ὠθήσει³⁾ τοῦ ἐν ταῖς ἀρτηρίαις περιεχομένου πνεύματος, συνανεστομωμένων δηλονότι τῶν ἀρτηριῶν ταῖς φλεψί, ὃ πρῶτον [ἐλέγ] χεται εἶναι ψεῦδος ἐκ τοῦ μὴ πάσας τὰς ἀρτηρίας συνανεστομῶσθαι ταῖς φλεψίν, εἶτα καὶ ἐκ τοῦ μὴ δύνασθαι τὸ πνεῦμα εἰς ὄλον τὸ σῶμα ὠθεῖν τοσοῦτον ὑγρὸν. ἑτέρα δὲ δόξα ἐστίν, ἐν ἧ 106 αἰνίττεται τὸν Πλάτωνα⁴⁾, λέγοντα διαφοροῦμενον τὸ πνεῦμα ἐκ τῶν ἀρτηριῶν ὠθεῖν τὸν ἀέρα ἐντὸς ἡμῶν καὶ οὕτω γίνεσθαι εἰσπνοήν, ὅπερ ἀδύνατον. ὃ γὰρ ἀήρ ἦτοι τὸ πνεῦμα ὡς κοῦφον ἄνω φέρεται καὶ οὐκ ἀντιανακλᾶται ὥστε ὠθεῖν. ὅμως ἐπειδὴ ὠθήσει καὶ ἀντωθήσει⁵⁾ καὶ ἀντιανακλάσει τοῦ ἀέρος ἔλεγεν ὁ Πλάτων τὴν κίνησιν γίνεσθαι, κίνησις δὲ καὶ εἰσπνοὴ δοκοῦσιν αὐτοῦ καθάπτεσθαι⁶⁾.

„Οὐκ ὠκνησε δὲ οὐδὲ τοῖς ἀτμοειδῶς εἰς τὴν κύστιν ἰέναι τὰ οὖρα νομίζουσιν ἀντειπεῖν οὐδὲ τοῖς εἰς τὸν πνεύμονα φέρεσθαι τὸ ποτόν.“⁷⁾

Δόξα ἢ ἀτμοειδῶς εἰς τὴν κύστιν συρρεῖν τὸ οὖρον 107 λέγουσα Ἀσκληπιάδου⁸⁾. δῆλη δὲ ἐκ τῶν ὀπισθεν αὐτοῦ ἀναίρεσις. ἄλλη δὲ τις δόξα τῶν λεγόντων διὰ τῆς τραχείας ἀρτηρίας τὸ ποτόν κατεῖναι, οὗς ἐλέγχων Ἀριστοτέλης λέγει. εἰ διὰ τῆς προρηθείσης κάτεισι τὸ ποτόν ἀρτηρίας εἰς τὸν πνεύμονα, πρὸ εὐρισκομένων ὑγρῶν ἐν τῇ γαστρὶ οὐδεὶς πόρος⁹⁾ ἀπὸ

¹⁾ ὀλμοκόπος fehlt in den Wörterbüchern. ²⁾ ὀλμοκοπέω gebraucht Alex. Trall. II p. 632. ³⁾ ὠθήσις wird in den Wörterbüchern nur aus Alex. Aphrod. u. Hesych. belegt. ⁴⁾ Tim. p. 78 sq. ⁵⁾ ἀντώθησις wird in den Wörterbüchern nicht aufgeführt. ⁶⁾ Kaum richtig; Sinn und Konstruktion unklar. ⁷⁾ Gal. De nat. facult. II 8 = vol. II 111 (= Script. min. III 182). ⁸⁾ cf. Gal. vol. II 32: βούλεται γὰρ εἰς ἀτμοὺς ἀναλυόμενον τὸ πινόμενον ὑγρὸν εἰς τὴν κύστιν διαδίδεσθαι. ⁹⁾ cf. Aristot. De part. animal. III 3664 b11. πολλαχῆ δὲ γελοῖον φαίνεται τὸ λέγειν ὡς ταύτη

τοῦ πνεύμονος φαίνεται ἀπάγων τὰ ποιὰ εἰς αὐτήν ἢ εἰς τὴν οὐρηδόχον κύστιν.

108. „Εἰ γὰρ καὶ ὅτι μάλιστα δέκα ποιεῖ χωρὶς τοῦ αἵματος¹⁾, [ἐνδέκατος γὰρ ἂν εἴη χυμὸς αὐτὸ τὸ αἷμα, τῆς Ἰπποκράτους οὐκ ἀποχωρεῖ διδασκαλίας].“²⁾

. . . χυμοὺς ὁ Πραξαγόρας διὰ εἰς εδα καὶ διὰ

(sc. τῆ ἀριτηρία) τὸ ποιὸν εἰσδέχεται τὰ ζῶα· πόρος γὰρ οὐδεὶς ἐστὶν εἰς τὴν κοιλίαν ἀπὸ τοῦ πλεύμονος.

¹⁾ Auf αἵματος folgen noch zwei unleserliche Zeilen, deren Buchstaben fast ganz verwischt sind. ²⁾ Gal. De nat. facult. II 9 = vol. II 141 (= Script. min. III 203).